

Sirkuskahvila

toimintamalli Sirkus Fokus -hankkeelle

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hämeenlinnan korkeakoulukeskus

ohjaustoiminnan arteminin koulutus

kevät, 2019

Lida Kuusisto

Ohjaustoiminnan arteminin koulutus
Hämeenlinnan korkeakoulukeskus

Tekijä	Lida Kuusisto	Vuosi 2019
Työn nimi	Sirkuskahvila – toimintamalli Sirkus Fokus -hankkeelle	
Työn ohjaaja	Saija Karevaara	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö on muodoltaan toiminnallinen ja työelämälähtöinen. Tavoitteena oli toteuttaa visuaalinen toimintamalli toimeksiantajan eli Tampereen A-Kilta ry:n Sirkus Fokus -hankkeen käyttöön. Tampereen A-kilta on päihteetöntä toimintaa tarjoava yhdistys. Sirkus Fokus -hanke on ainutlaatuinen Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEAn rahoittama sosiaalisen sirkuksen hanke. Sosiaalinen sirkus on työmenetelmä ja lähestymistapa, joka mahdollistaa sirkuksen saavutettavuuden kenelle tahansa.

Lähtökohtia olivat sosiaalinen sirkus, Tampereen A-Kilta ry:n palvelut ja toimintamuodot ja yhteisöllisyys. Opinnäytetyön tekijä on kokenut ja kouluttautunut sirkusalan ammattilainen. Toimintamallin aiheena on Sirkus Fokus -hankkeen Sirkuskahvila, joka on matalan kynnyksen yhteisöllinen kohtaamispaikka. Mallin kehittämisessä hyödynnettiin palvelumuotoilun näkökulmia. Asiakasymmärrystä haettiin kahvilakeskusteluilla osallistujien, kiltalaisten, hankkeen kummin ja työkokeilijan kanssa.

Visuaalinen toimintamalli kuvaikoneineen esittelee, mikä Sirkuskahvila on, mistä yksilön palvelukokemus muodostuu sekä mitä kahvilan kulisissa tapahtuu. Sirkuskahvila on kaikille avoin päihteetön ja maksuton yhteisökahvila. Toiminnan ydin ovat ihmiset ja yhteisö, joiden mukana kahvilan sisältö ja toiminta muovautuvat. Kahvilaan voi tulla kuka vain sirkuksesta, kahvista tai Sirkuskahvilasta kiinnostunut. Kahvilakattauksen lisäksi tarjotaan mahdollisuus tutustua sirkusvälinekattaukseen, opetella uusia taitoja, harjoitella epäonnistumista, kokea vertaisuutta ja ennen kaikkea viettää aikaa yhdessä. Toimintamalli on merkittävä työväline toimeksiantajalle Sirkuskahvilan esittelemiseen ja edelleen kehittämiseen.

Avainsanat sosiaalinen sirkus, palvelumuotoilu, toimintamalli, ohjaustoiminta

Sivut 42 sivua, joista liitteitä 8 sivua

Degree Programme of Crafts and Recreation
Hämeenlinna University Centre

Author	Lida Kuusisto	Year 2019
Subject	Circus Café - operational model for Sirkus Fokus -project	
Supervisor	Saija Karevaara	

ABSTRACT

The objective of this thesis was to create a visual operational model for the commissioner, which is the Sirkus Fokus project of Tampere A-guild association. Tampere A-guild is an association, which offers substance-free activity. Sirkus Fokus is a unique social circus project funded by Funding Centre for Social Welfare and Health Organisations, STEA. Social circus is an approach and method which allows anyone an access to circus.

The starting point of this thesis was social circus, the services and activities provided by Tampere A-guild association and communality. The author is an experienced and trained circus professional. The operational model concerns the Circus Café, which is organized by the Sirkus Fokus project. The Circus Café provides a low-threshold, communal meeting place.

When developing the operational model, a service design approach was applied. Data was collected from interviews and discussions with café guests, A-guild members, the sponsor and a person performing a work try-out in the café.

The visual operational model introduces the Circus Café: what it is, what it consists of and what happens behind the scenes. The Circus Café is a substance-free community café, which is free of charge and open to everyone. In the core of the activities are the individuals and the community, which form the contents and activities at the café. The café is open to anyone who is interested in circus, coffee or the Circus Café. In addition to being a cafeteria, it also provides an opportunity to become acquainted with circus equipment, learn new skills, practice failure, get peer support and most of all, spend time with others. The operating model is a significant tool for the commissioner, both for introducing the Circus Café as well as for developing it.

Keywords social circus, service design, operational model, crafts and recreation

Pages 42 pages including appendices 8 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	3
2.1	Sosiaalinen sirkus	3
2.2	Tampereen A-Kilta ry	6
2.2.1	Palvelut	6
2.2.2	Toimintamuodot.....	7
2.3	Sirkus Fokus.....	8
3	MIKÄ ON SIRKUSKAHVILA?	13
4	SIRKUSKAHVILAN TOIMINTAMALLIN KEHITTÄMINEN	16
4.1	Toimintamalli käsitteenä.....	16
4.2	Palvelumuotoilu taustateoriana.....	17
4.3	Sirkuskahvilan toimintamallin rakenne.....	19
4.3.1	Asiakasymmärrys ja yhteiskehittäminen.....	20
4.3.2	Hankevastaavan näkemyksiä.....	23
5	SIRKUSKAHVILAN TOIMINTAMALLIN MUODOSTUMINEN	24
5.1	Sirkuskahvilan kuvaus toimintamallissa	25
5.2	Yksittäisen Sirkuskahvilan prosessi	26
5.3	Osallistujan palvelupolku	31
6	POHDINTA.....	33
	LÄHTEET	36

Liitteet

Liite 1	Sirkuskahvilan juliste syksy 2018
Liite 2	Sirkuskahvilan juliste kevät 2019
Liite 3	Keskustelu Sirkuskahvilassa 8.5.2019
Liite 4	Keskustelu hankevastaavan kanssa 9.5.2019
Liite 5	Sirkuskahvilan toimintamalli

1 JOHDANTO

”Ihminen tarvitsee ihmisen ollakseen ihminen ihmiselle” kirjoittaa Tommy Tabermann runossaan Pieni laulu ihmisestä. Samaiseen lauseeseen kiteyttää sosiaalisen sirkuksen kehittämishanke Sirkus Fokus toiminta-ajatuk-sensa ja lisää toimintatavakseen ”sirkus siellä missä ihmiset”. (Sirkus Fokus, n.d.b)

Sosiaalinen sirkus on ryhmälähtöistä toimintaa, jossa sirkus on väline eri-laisten elämänhaasteiden mahdolliseen ratkomiseen. Sosiaalisen sirkuk-sen tavoitteet ulottuvat sirkusteknisestä taituruudesta laajemmalle koske-maan esimerkiksi sosiaalisia ja psyykkisiä taitoja. Sosiaalisen sirkuksen ta-voitteita voivat olla uuden oppimisen lisäksi esimerkiksi sosiaalisten taito-ten kehittyminen, rohkeuden lisääminen, epäonnistumisen sietokyvyn li-sääminen, luovuuden löytäminen ja oman kehon hahmottaminen. (Hytti-nen, Kakko, Karkkola & Åstrand, 2011, s. 19) Sirkustoiminnalla voidaan esi-merkiksi tukea erilaisissa elämäntilanteissa, ehkäistä syrjäytymistä, mah-dollistaa harrastus ja ystävien löytäminen, sekä lisätä elämäniloa (Sorin Sirkus, n.d.).

Sosiaalinen sirkus -hanke (2009-2011) käynnisti sosiaalisen sirkuksen juur-ruttamisen suomalaiselle sirkuskentälle (Kakko, Sosiaalinen sirkus -hanke 2009—2011, 2011). Sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuudesta sosiaaliseen, fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin on tehty tutkimuksia Vaikuttava sir-kus -hankkeen aikana (2011-2014), ja sirkus on osoittautunut hyvinvointia edistäväksi toimintamuodoksi.

Sirkus Fokus on Tampereen A-Kilta ry:n ainutlaatuinen Sosiaali- ja terveys-järjestöjen avustuskeskus STEAn rahoittama sosiaalisen sirkuksen hanke. Voittoa tavoittelematon Tampereen A-Kilta ry kuuluu valtakunnalliseen A-Kiltojen liittoon. Se on kolmannen sektorin päihteetöntä toimintaa tar-joava yhdistys niin päihdetoipujille, heidän omaisilleen kuin kenelle ta-hansa taustoista riippumatta. A-Killan toimintaan voi osallistua vain selvin päin. (Tampereen A-Kilta ry, n.d.a)

Suomessa viisi prosenttia 15—29-vuotiaista nuorista on syrjäytyneitä (THL, 2018). Kolmannen sektorin palvelut ovat yhteiskunnassa tärkeitä ihmisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjiä ja tukijoita. Sirkus Fokus -hankkeen yksi tavoite on ”tavoittaa tavoittamattomat” sekä tuoda arkeen mielekästä sisältöä ja turvallinen yhteisö. Tarkoitus on juurruttaa sirkus Tampereen A-Killan toimintaan. Sirkus Fokus pyrkii toimimaan paikoissa, joihin ihmiset ovat jo valmiiksi kokoontuneet tai jotka ovat helposti muutoin lähestyttä-viä. Sirkus Fokus toimii siellä, missä ihmiset ovat. (Sirkus Fokus, n.d. b)

Opinnäytetyön aihe rajautuu koskemaan Sirkus Fokus -hankkeen yhtä pilttia eli Sirkuskahvilaa. Sirkuskahvila on matalan kynnyksen päihteen kohtaamispaikka, jossa kahvin juomisen ohella on mahdollisuus kokeilla esimerkiksi jongleerausvälineitä tai lukea sirkuskirjallisuutta. Sirkuskahvila on yhteisöä kuunteleva kohtaamispaikka, joka muovautuu yhteisön toiveiden mukaan. (Sirkus Fokus, 2019b) Opinnäytetyön tavoite on selvittää tarvittavan toimintamallin elementtejä ja toteuttaa Sirkuskahvilasta visuaalinen toimintamalli työkaluksi Sirkus Fokuksen ja Tampereen A-Killan käyttöön.

Opinnäytetyön aihe on noussut Sirkus Fokuksen tarpeesta. Työ on luonteeltaan toiminnallinen, ja sen produktina kehittyy visuaalinen Sirkuskahvilan toimintamalli. Mallin kehittämisessä hyödynnetään palvelumuotoilun näkökulmia sekä vapaamuotoisia Sirkuskahvilan osallistujien ja Sirkus Fokuksen hankevastaavan haastatteluja. Kaikkiin opinnäytetyössä nähtäviin materiaaleihin ja annettuihin nimiin on asianmukaisesti kysytty ja saatu lupa.

Aihe soveltuu minulle erinomaisesti, sillä työskentelen Tampereen A-Kiltary:ssä sosiaalisen sirkuksen ohjaajana Sirkus Fokus -hankkeessa. Sosiaalisen sirkuksen työote on itselleni tuttu. Ohjaustoiminnan opintojen aikana suoritin sivuaineenani sosiaalisen sirkuksen opintojakson (20 op) Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa. Lisäksi olen valmistunut sirkusopinnoista Teatteri-ilmaisun ohjaajaksi (AMK) Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiasta syksyllä 2018. Minulla on laaja ymmärrys sirkuksesta harrastuksena ja toimintamuotona. Harrastajan näkökulmaa minulla on vuodesta 2000 lähtien, ja sirkusohjaajan näkökulma erilaisten ryhmien ohjaajana noin vuodesta 2008 lähtien.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa tulevat esille opinnäytetyön lähtökohdat. Ensimmäinen alaluku esittelee, mitä sosiaalinen sirkus on ja mitkä ovat sen taustat Suomessa. Seuraavaksi paneudutaan toimeksiantajan taustaorganisaatioon eli Tampereen A-Kilta ry:n toimintaan. Lopuksi esitellään Sirkus Fokus -hanke ja sen toiminta.

Luvussa ei paneuduta syvällisesti päihteisiin, niiden käyttöön tai päihdekuntoutukseen. Tampereen A-Kilta ry ja Sirkus Fokus -hanke mahdollistavat toimintaa päihdetoipujille ja heidän läheisilleen, mutta toiminnan ydin on tarjota päihteetöntä matalan kynnyksen toimintaa kaikille, taustoista riippumatta.

2.1 Sosiaalinen sirkus

Kuvaisin sosiaalinen sirkuksen olevan abstrakti sirkusväline. Se on oman kokemukseni mukaan työmenetelmä ja lähestymistapa, joka mahdollistaa sirkuksen saavutettavuuden erilaisille ryhmille ja yksilöille huomioiden näiden tarpeet. Sosiaalinen sirkus ei ole vain esiintymislavoilla nähtyä upeaa taituruutta, tekniikkaa ja suorja linjoja vaan sosiaalinen sirkus paneutuu kokemukseni mukaan yksilön tasolle pyrkien tukemaan mahdollisesti jopa piiloon jääneen potentiaalin löytymisessä; oli kyseessä sitten sosiaalinen, psyykkinen tai fyysinen potentiaali. Sosiaalinen sirkus korostaa mielestäni yksin ja yhdessä tekemistä, yhteisön vahvuutta, mahdollistaa toiminnallaan sosiaalisten taitojen vahvistumista, psyykkisten voimavarojen kasvua ja fyysisten taitojen kehittymistä.

Usein ihmiset tarvitsevat elämänsä eri vaiheissa ja tilanteissa monenlaista tukea. Osalla on haasteita sosiaalisessa kanssakäymisessä tai motorisessa. Joillain elämänilo on hiipunut, ja joiltakin puuttuu hyvä kaveri tai harrastus. Sirkustoiminta on erinomainen ja monipuolinen työkalu tukea tarvitsevien auttamiseksi, hyvinvoinnin lisäämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. (Sorin Sirkus, n.d.)

Sirkus on ollut Euroopassa elämäntilanteiden ratkomisen väline vuosikymmeniä. Osassa Euroopan suurkaupungeista sosiaalinen sirkus on niin tunnettu ongelmanratkaisuväline, että päättäjätasolla sitä tarjoavia organisaatioita osataan pyytää avuksi haastaviin tilanteisiin. Sosiaalinen sirkus saa Euroopassa rahoituksensa esimerkiksi kaupungeilta, hankkeilta, säätiöiltä, ministeriöltä ja sponsoreilta. Sosiaalinen sirkus muotoutuu yhteisöjen tuen tarpeen mukaan ja moni organisaatioista on syntynyt erilaisten tarpeiden pohjalta. Amsterdamissa oleva Circus Elleboog kehittyi toisen

maailmansodan jälkeen tarjoamaan tukea ja iloa, orvoille ja toisen vanhemman menettäneille lapsille. Ranskassa Begneux'n tehdaskaupunkiin perustettiin sirkus Le Plus Petit Cirque du Monde tehtaan sulkemisen jälkeen tuomaan toivoa sekä tekemistä. Circus Upsala on perustettu Pietarissa auttamaan katulasten elämää. (Åstrad, 2011)

Sosiaalisen sirkuksen juurruttamisen suomalaiselle sirkuskentälle käynnisti Sosiaalinen sirkus -hanke vuosina 2009–2011. Hankkeen aikana seitsemän sirkusta mahdollisti yli 30 sirkusohjaajan avuin yli 60 opetusryhmää, joissa sirkusta pääsi harrastamaan yli 850 osallistujaa. Hankkeen aikana sosiaalisen sirkuksen termiä käytettiin sirkustoiminnasta, jonka ydin oli hyvinvoinnin kehittäminen erilaisten elämisen osa-alueiden tukemisella. (Kakko, Sosiaalinen sirkus -hanke 2009-2011, 2011)

Sosiaalinen sirkus eroaa tavanomaisesta nuorisirkuksesta tavoitteiltaan. Nuorisosirkuksissa tavoitellaan usein vahvasti sirkustaitojen oppimista ja niissä kehittymistä, kun sosiaalista sirkusta hyödynnetään esimerkiksi itsetunnon kehittämiseen, sosiaalsiin taitoihin ja ilmapiiriin luomiseen. (Åstrad, 2011) Sosiaalisen sirkuksen hyvien käytäntöjen opas luettelee sosiaalisen sirkuksen tavoitteiksi seuraavia (Hytinen, Kakko, Karkkola & Åstrand, 2011, s. 19):

- onnistumisen kokemukset,
- yhdessä tekeminen (uskallus luottaa ja koskea toiseen)
- rohkeus kokeilla ja epäonnistua
- sosiaalisten taitojen kehittyminen
- keskittymiskyvyn parantuminen
- oman luovuuden löytäminen
- oman kehon hahmottaminen
- kontrollin, tasapainon ja koordinaation kehittyminen
- yhteisöllisyyden kehittyminen ja hyvä yhteishenki
- ystävystyminen, ilon ja huumorin tuottaminen
- oma-aloitteisuuden lisääminen ja itsetunnon kasvaminen.

Sosiaalinen sirkus tarttuu yksilön tarpeisiin, ja toiminta on vahvasti ryhmän toiveita kuulevaa. Monet tavoitteista asettautuvat ihmisen voimavarojen tukemiseen. Sirkusohjaaja ei kuitenkaan voi asettaa tavoitteekseen toimia kuntouttajana tai terapeutina, vaikka toiminta itsessään voi osallistujalle olla kuntouttavaa. Mikäli toimintaan halutaan lisätä tietoinen kuntouttava työote ja kuntoutumisen tavoite, työparina on oltava koulutettu terapeutti. (Hytinen ym., 2011, s. 21)

Sosiaalisen sirkuksen erityisryhmillä tarkoitetaan Sosiaalisen sirkuksen hyvien käytäntöjen oppaassa jonkinlaisen tekijän yhdistämää ryhmää. Tällaisia yhteisiä tekijöitä voivat olla esimerkiksi asuinympäristö, tausta, diagnoosi tai esimerkiksi riippuvuus. (Kakko, 2011) Sosiaalinen sirkus pyrkii ottamaan huomioon kohderyhmän erityisyyden ja tarpeet, minkä vuoksi erityisryhmän piirteitä ei ole syytä salata (Hytinen ym., 2011, s. 34).

Sosiaalisen sirkuksen hankkeen jatkoksi muotoutui Vaikuttava sirkus -hanke (2011—2014). Hankkeen tarkoitus oli edelleen vakiinnuttaa sosiaalisen sirkuksen asemaa muodostaen työkaluja sen vaikuttavuuden mittaamiseen. Hankkeen kirjallisina tuotoksina tulivat julkaisut ”Siellä on suupielet korvissa” Sosiaalisen sirkuksen hyvinvointivaikutuksia sekä sisarjulkaisu Opas sirkuksen hyvinvointivaikutusten tutkimukseen. (Kakko, Karkkola, Kekäläinen & Honkanen, 2013, ss. 3—4)

Sosiaalisen sirkuksen hyvinvointivaikutusten tutkimus Vaikuttava sirkus – hankkeen aikana osoittaa sirkuksella olevan vaikutuksia yksilön hyvinvointiin. Tutkimuksen kaikkia kohderyhmiä yhdistää sosiaalisten vaikutusten merkittävyys. Lisäksi psyykkiset vaikutukset on havaittavissa erityisesti yksilöillä, joilla on taipumusta epäonnistumisen pelkoon ja liialliseen tai heikkoon itsetuntoon. Tutkimus ei voi osoittaa pitkäaikaisvaikutuksia rajatun tutkimusajan vuoksi, mutta se osoittaa sirkuksella olevan useita positiivisia vaikutteita. Tällaisia ovat esimerkiksi sirkuksen antamien kokemusten positiivinen vaikutus muuhun arkielämään, esimerkiksi yksilön itsetuntoon, rohkeuteen, kärsivällisyyteen ja taitoon huomioida muita ihmisiä. Vaikutukset voivat koostua myös yksittäisistä hetkistä ja yksilön onnistumisista. (Kinnunen, Lidman, Kekäläinen & Kakko, 2013, ss. 9, 53)

Tutkittua tietoa sosiaalisesta sirkuksesta syntyy enenevästi, samoin kuin sosiaalisen sirkuksen saavutettavuus on laajentunut yhä suuremmalle alueelle Suomessa. Sosiaalisen sirkuksen hankkeen aikana ja sen jälkeen korkeakouluissa tehtyjen lopputöiden määrä on kasvanut tasaisesti. Theseustietokanta antaa asiasanan ”sosiaalinen sirkus” mukaan tehdyille haulle 19 lopputyötä vuosilta 2010—2018 ja ”Sosiaalinen sirkus” 4 lopputyötä vuosilta 2011—2017 (Theseus, n.d.).

Suomen Nuorisosirkusliitto listaa verkkosivuillaan jäsenyhteisöidensä sosiaalisen sirkuksen toteuttajat seuraavasti: Sorin Sirkus Tampereella, Sirkus Magenta Helsingissä, Oulun tähtisirkus Oulussa, Kulttuurikeskus PiiPoo Lempäälässä, Esittävän taiteen koulu ESKO Espoossa ja LifeCircus Tampereella. (SNSL, n.d.) Luetelma sisältää vain osan liiton alaisista sosiaalisen sirkuksen toimintaa tarjoavista sirkuksista. Lisäksi tiedän Suomessa olevan useita liittoon kuulumattomia toiminnan tarjoajia, joista ei ole muodostettu yhteistä rekisteriä tai listausta.

Sosiaalisen sirkuksen toiminnan markkinoiminen on helpottunut, kun ymmärrys käsitteestä on levinnyt myös sirkusyhteisöjen ulkopuolelle järjestöihin, yhdistyksiin ja erilaisiin laitoksiin. Tutkimukset ja hankkeet ovat edesauttaneet sosiaalisen sirkuksen vakiinnuttamista ja rahoittajien kiinnostuneisuutta.

2.2 Tampereen A-Kilta ry

A-Killat ympäri Suomen ovat sitoutumattomia niin poliittisesti kuin uskonnollisesti ja niitä yhdistävät yhteiset arvot: ”päiheteettömyys, vapaaehtoisuus, kokemuksellisuus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja yhteistoiminta”. Tampereen A-Kilta kuuluu A-Kiltojen liiton Länsi-Suomen aluetoimijoihin. (A-Kiltojen liitto ry, n.d.a; n.d.b.)

Tampereen A-Kilta ry (2018) on toiminut yleishyödyllisenä yhdistyksenä vuodesta 1968. Aluksi yhdistys oli muodoltaan A-Klinikan asiakasyhdistys ja vuodesta 1971 lähtien yhdistys on toiminut nimellä Tampereen A-Kilta ry. Tampereen A-Killan toiminnan ydin on päihdetoipujan ja tämän läheisten auttaminen yhteisön vertaistuen ja ammatillisen osaamisen keinoin. Kuvassa 1 esitellään A-Killan logo.

Kuva 1. Tampereen A-Kilta -logo.

Päihteitä käytetään psyykkisen pahoinvoinnin turruttamiseen, hyvän olon tuottamiseen tai huumautumiseen. Päihteiden käyttäminen ei vielä tarkoita ongelmaa. Mikäli päihteiden käyttöön liittyy väärinkäyttöä ja ongelmien aiheutumista arjessa tai käyttö on edennyt riippuvuudeksi, puhutaan päihdeongelmasta. (Mielenterveystalo, n.d.) Suomalaisista noin kymmenellä prosentilla on päihdeongelma ja liikakäyttöä tavataan yli parikymppisillä noin 30 prosentilla (Tampereen A-Kilta ry, n.d.a).

Tampereen A-Killan toimintaan voi osallistua niin päihdeongelmainen kuin -ongelmatonkin, päihdetoipuja, raitistunut, syntymäraitis, omainen, läheinen tai toipumisen tukemisesta kiinnostunut. Käytännössä toimintaan voi osallistua kuka tahansa, joka haluaa toimia päiheteettömässä ympäristössä. Kaikkeen A-Killan toimintaan osallistumisen edellytys on olla selvin päin. (Tampereen A-Kilta ry, 2018)

2.2.1 Palvelut

Tampereen A-Kilta tarjoaa erilaisia palveluja, ryhmiä ja toimintaa. Kiltatoiminta on yhteisöllistä ja vertaisuus on toiminnassa tärkeässä roolissa. Tampereen A-Kilta tuottaa vuokraperiaatteeseen pohjautuvaa Tampereen kaupungin kilpailutuksessa hyväksyttyä Tuettu asuminen tukiasunnossa -asumispalvelua kolmessa yksikössä tamperelaisille ja kahdessa asiakkaille

muista kunnista. Tuettu asuminen on suunnattu päihdekuntoutujille. Palvelu on asiakaslähtöistä ja omatoimisuutta tukevaa. Tuettuun asumiseen hakeutuminen tapahtuu palveluohjauksen kautta. (Tampereen A-Kilta ry, 2018)

Työttömille työnhakijoille Tampereen A-Kilta mahdollistaa kuntouttavan työtoiminnan ryhmäpalvelua. Työtoiminnassa tehdään asiakkaan kanssa suunnitelmat yksilön aktivoinnista tai työllisyydestä sekä edistetään jatko- palveluihin pääsyä. Kolmen kuukauden kestoiseen toimintaan voi osallistua kerrallaan 8-12 asiakasta. Ryhmäpäivät ovat asiakaslähtöisiä ja niitä järjestetään kerran viikossa neljän tunnin kokonaisuuksina. Toiminta tarjoaa päivän aikana ruuan, kahvin ja joukkoliikenteen matkakortille kuukausilipun latauksen. (Tampereen A-Kilta ry, n.d.b)

Tampereen A-Kilta tuottaa yhdessä A-Klinikka Oy:n ja Silta-Valmennusyhdistys ry:n kanssa aikaisemmin Jeesi-nimellä, nykyisin Huumehoidon avopalvelut Tampere -nimellä, kulkevaa matalan kynnyksen palvelua. Huumehoidon avopalvelut Tampere mahdollistaa asiakkailleen yksilöllisen ja asiakaslähtöisen moniammatillisen ohjauksen sekä tuen elämisen laadun ja terveyden tukemiseksi. (A-Klinikka, n.d.)

2.2.2 Toimintamuodot

Tuvat

Tampereen A-Killan yksi tärkeä toimintamuoto ovat yhdyskuntatuvat. Tampereen A-Killalla on kolme tupaa Tampereen eri kaupunginosissa: Kartanotupa Rautaharkossa, Hippotupa Kissanmaalla ja Härmälätupa Härmälässä. Tupien tavoite on tukea yksilön asumista ja arkea tarjoten mahdollisuuden ruokailla edullisesti, käyttää tietokonetta tai puhelinta tarvittaessa, sekä mahdollistaa tuen ja ohjauksen antaminen erilaisissa niitä vaativissa elämäntilanteissa. (Tampereen A-Kilta ry, 2018)

Ryhmät

Tampereen A-Kilta mahdollistaa viikoittaista avointa ryhmätoimintaa. Liikuntamahdollisuuksina ovat esimerkiksi salibandy, kuntosaliharjoittelu, lentopallo ja vesijumppa. Näihin voi osallistua niin kuin osallistujalle itselle sopii ilmoittautumalla ryhmän vetäjälle. Tarjolla on myös ryhmiä keskusteluun ja vertaistukeen kuten Mahdollisuus muutokseen eli MM-ryhmä, sekä kerran kuussa toimiva Kokemuskahvila. (Tampereen A-Kilta ry, n.d.c)

Lisäksi tarjolla on biljardikerho, pelikahvila, sirkuskahvila, aikuisten sirkusryhmä, taikapiiri ja erilaisia teemoja sisältävä teematorstai. Ulkoilusta kiinnostuneille on tarjolla erilaisia retkiä toteuttava ulkoilu- ja karttakerho ”UKK”. Lisäksi televisiourheilua katsomaan kokoontuu Hiparin Hiipijät -ryhmä ja viikoittaisen Kiltailan yhteydessä on mahdollisuus saunaan pientä maksua vastaan. (Tampereen A-Kilta ry, n.d.c)

Hunaja-ryhmä

Hunaja-ryhmä on saanut alkunsa RAY-rahoitteisesta kolmivuotisesta Huomio nuoriin –projektista vuonna 1995. Projektin jälkeen toimintaa ovat rahoittaneet Tampereen kaupunki ja RAY. (Michelsson, 2018, ss. 175-177) Ryhmä on suunnattu 20-40 vuotiaille tamperelaisille, joilla on päihdeongelmia. Ryhmä kokoontuu joka arkipäivä ja toisinaan viikonloppuisinkin viettämään aikaa yhdessä esimerkiksi liikkuen, ruokaa tehden ja kädentaitojen parissa. Lisäksi ryhmässä on mahdollisuus saada apua omien asioiden hoitamiseen. Toiminta mahdollistaa myös yksilöohjauksen sekä yksilö- ja ryhmäkeskusteluja. Toiminnan tavoitteena on tuoda arkeen päihdeetöntä toimintaa ja sisältöä, edistään ryhmäläisten psykososiaalista terveyttä sekä tukiverkoston vahvistumista. (Tampereen A-Kilta ry, n.d.d)

ETNA-työ

Naisten Suojakodilta lähtöisin oleva etsivä naistyö eli ETNA käynnistyi Tampereen A-Killan ylläpitämänä vuonna 2014. Etsivän naistyön kohderyhmää ovat tamperelaiset naiset, joiden ongelmat voivat olla monisyisiä. Näistä syistä päihdeongelmat ovat vain yksi pieni osa. ETNAn asiakaskunnalla voi olla esimerkiksi vaikeuksia arjessa, vaarana syrjäytyä tai jäädä asunnottomaksi kasautuneiden ongelmien vuoksi. ETNAn myötä Tampereen A-Kilta linkittyi tiiviimmin sosiaalityöhön Tampereella. ETNA toimii yhteistyössä Etsivä työ Suomessa ry AMET:n kanssa. (Michelsson, 2018, s. 209)

ETNA-työ tarjoaa maksuttomasti matalan kynnyksen apua ja tukea elämän haasteisiin. ETNA toimii luottamuksellisesti ja asiakaslähtöisesti. Asiakkaat kohdataan kodeissaan, kaupungilla tai ETNAn toimistolla ja tarvittaessa yhteistyötä tehdään erilaisten toimijoiden kanssa oikean avun ja palveluiden saamiseksi. (Tampereen A-Kilta ry, n.d.e)

2.3 Sirkus Fokus

Sosiaalista sirkusta on ollut aikaisemmin Tampereen A-Killassa. Tampere-lainen tulitaideryhmä Flamma järjesti Sosiaalinen sirkus -hankkeen (2009-2011) aikana yhteensä kahdeksan lyhyttä tulitaiteen perusteista muodostuvaa työpajaa 17-28 vuotiaille päihdekuntoutujille vuosien 2010–2011 aikana (Hyttinen ym., 2011, s. 107). Työkollegani Antti Kervinen on kertonut toimineensa yhtenä ohjaajana tuolloin ja järjestäneensä lisäksi omien sosiaalisen sirkuksen opintojensa aikana vuonna 2016 tulitaideturssin Tampereen A-Killan asumispalveluissa. Hän on kertonut olleensa Sirkus Fokus -hankkeen suunnittelussa vahvasti mukana ja häntä voidaankin kutsua idean kehittäjäksi.

Tampereen A-Kilta ry:n kehittämishanke Sirkus Fokus toimii Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskas STEAn rahoituksella. Hanke on saanut rahoit-

tuksen kolmelle vuodelle, vuosille 2018—2020. Sirkus Fokus on ensimmäinen sosiaali- ja terveysalan yhdistyksen sisällä toimiva sosiaalinen sirkus Suomessa. Hanke pyrkii tuomaan ja juurruttamaan sirkusta toimintamuotona Tampereen A-Kiltaan. Sen tavoitteena on ennaltaehkäistä päihdeongelmia ja tukea päihteiden käyttäjien ja -kuntoutujien omaisia. (Tampereen A-Kilta ry, 2018) Sirkus Fokus jakaa A-Kiltojen yhteiset arvot: ”päihteettömyys, vapaaehtoisuus, kokemuksellisuus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja yhteistoiminta” (A-Kiltojen liitto ry, n.d.a). Vaikka Sirkus Fokus on Tampereen A-Killan toimintaa, sillä on käytössään myös oma logo lisäämässä tunnettavuutta ja näkyvyyttä (Kuva 2.).

Kuva 2. Sirkus Fokus -logo.

Sirkus Fokus -hankkeen toiminta on käynnistynyt helmikuussa 2018 kolmen työntekijän rekrytoinnilla. Hankkeessa työskentelee hankevastaava ja kaksi sosiaalisen sirkuksen ohjaajaa. Ensimmäisen vuoden aikana hanke on paneutunut järjestökentällä toimimiseen sekä hankkeen tiedotukseen, markkinointiin ja sirkuksen toteuttamiseen erilaisissa ympäristöissä. Sirkus Fokus on pitänyt vuoden aikana useita lyhytkestoisia sirkusryhmiä ja työpajoja, ollut mukana useissa tapahtumissa järjestämässä sirkuspajoja sekä esiintynyt. Vuoden 2018 aikana Sirkus Fokus on esityksillään ja erilaisilla sirkuspajoillaan tavoittanut yhteensä 3 555 ihmistä. (Sirkus Fokus, 2018)

Yhtenä markkinointikanavana Sirkus Fokus käyttää omia Internetsivujaan www.sirkusfokus.fi. Sivuilta löytyvät kuvaukset Sirkus Fokuksen toiminnasta ja ryhmistä. Sivujen *Kiertuekalenteri*-osuudesta löytyvät Sirkus Fokuksen ajankohtaisimmat menot. Sirkus Fokus pyrkii toiminnassaan olemaan nykypäiväinen ja hyödyntää markkinoinnissa valikoituja sosiaalisen median kanavia. Tällä hetkellä Sirkus Fokuksen käytössä ovat yhteisöpalvelu Facebookin sivu *Sirkus Fokus* ja kuvallisen sosiaalisen verkoston Instagramin tili *@sirkusfokus*. Sirkus Fokus on ottanut käyttöön myös omia hashtag-merkintöjä eli nykypäivänä yleisiä kuvien jakamiseen ja merkitään tarkoitettuja risuaidalla merkittäviä asiasanoja. Näitä ovat esimerkiksi *#sirkusfokus*, *#yhteinensirkus* ja *#sirkussiellämässäihmiset*. (Sirkus Fokus, n.d.a) Toimin itse yhtenä markkinoinnin kehittäjänä Sirkus Fokuksessa ja osallistun Sirkus Fokuksen edustajana Tampereen A-Killan viestintäryhmän palavereihin.

Sirkus Fokus käyttää tapahtumissa ja liikkeudessaan jaettavana markkinointimateriaalina pääsylipun mallista paperileikettä (Kuva 3.). Pääsylippu on

toiminut erinomaisena keskustelunavaajana ihmisiä kohdatessa. Sirkus Fokuksen yksi merkittävin markkinoinnin tapa on kiinnittää liikkeessaan ja toiminnassaan huomiota kohtaamisiin ja läsnäoloon. Kokemuksen pohjalta voisin sanoa verkkomarkkinoinnin olevan toissijainen markkinoinnin väylä sanalliseen markkinointiin ja sen kasvattaman ”puskaradion” merkitykseen verraten. Mielestäni palvelimilla tehtävän markkinoinnin pääarvo on tiedon pysyvyydessä ja uudelleen löytämisessä. Mikäli kohtaamisen jälkeen yksilö unohtaa esimerkiksi toiminnan osoitteen tai ajankohdan, tieto on edelleen saavutettavissa.

Kuva 3. Sirkus Fokuksen ”pääsylippu”.

Sirkus Fokuksen toiminnan keskiössä ovat päihitteettömyys ja yhteisöllisyys. Sirkus Fokus toteuttaa toimintaa Tampereen seudulla katu ympäristössä, lähiöissä, erilaisten ammattitahojen kanssa yhteistyössä sekä esimerkiksi tapahtumissa. Hankkeen yhtenä tavoitteena on levittäytyä lähikunnista Lempäälään, Nokialle, Pirkkalaan sekä Kangasalle. (Tampereen A-Kilta ry, 2018) Sirkus Fokus pyrkii madaltamaan osallistumisen kynnystä toimimalla paikoissa, joihin ihmiset ovat jo valmiiksi kokoontuneet ja ympäristöissä, jotka ovat mahdollisesti jo tuttuja tai helposti saavutettavissa. Vuoden 2018 aikana Sirkus Fokus on tehnyt yhteistyötä A-Killan toimijoiden lisäksi erilaisissa muodoissa esimerkiksi Aseman lapset ry:n, Sosped-säätiön Kulttuuripaja Virran, Kumppanuustalo Arttelin, Mielen ry:n, Yhdessä Selviytymisen Tuki YSTI ry:n, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n ja Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n kanssa. Sirkus Fokuksen hankekumppaneina toimivat Sorin Sirkus, Kulttuurikeskus PiiPoo, Tampereen taidekasvatus ry, sekä Tamperelainen tulitaideyhdistys Flamma ry. (Sirkus Fokus, n.d.c)

Vuonna 2018 tapahtumissa olleiden avointen sirkuspajojen lisäksi Sirkus Fokus on järjestänyt kahta omaa matalan kynnyksen kohtaamispaikkaa. Kesällä 2018 Sirkus Fokus järjesti Sirkuspiknikkejä, jotka muodostuivat Sirkus Fokuksen tavarapyörällä paikalle tuoduista välineistä ja satunnaisista ihmisistä. Sirkuspiknikkejä markkinoitiin sanallisen markkinoinnin lisäksi Instagramissa, Facebookissa ja Sirkus Fokuksen omilla nettisivuilla. Syksyllä 2018 Tampereen A-Killan Kartanotuvalla aloitti Sirkuskahvila.

Sirkus Fokuksen kohderyhmää ei ole tarkasti rajattu. Sirkus Fokuksen kohderyhmään kuuluvat Tampereen A-Killan jo olemassa olevat yhteisöt sekä toiminnan luomat uudet yhteisöt. Sirkus Fokus on sirkus kaikille katso-matta ikään ja taustoihin. Toiminnan sisällä on tavoitettu kaiken ikäisiä ihmisiä niin sanotusti ja kirjaimellisesti ”vauvasta vaariin”. Yhtenä tavoitteena onkin tavoittaa myös nuoria aikuisia, joita Tampereen A-Kilta ei muuten välttämättä tavoittaisi.

Sirkus Fokus -hankkeen työntekijöillä (Kuva 4.) on laaja ymmärrys sirkuksesta, sosiaalisesta sirkuksesta sekä sosiaali- ja terveysalalla toimimisesta. Itse olen kolmen hengen tiimistä ainoa, jolla ei ole sosiaali- ja terveysalan koulutusta. Koen ohjaustoiminnan opintojeni terapeuttisen sivuaineen tukevan osaamistani, ymmärrystäni ja sirkuksen soveltamisen taitoani. Keväällä 2019 Sirkus Fokus tiimiin saatiin myös kolmena päivänä viikossa työskentelevä työkokeilija ja kesällä 2019 Sirkus Fokuksen tiimin kesälomia sijaistavat sosiaalisen sirkuksen ammattilaiset lähialueilta.

Sirkus Fokus kuvaa toimintansa toiminta-ajatusta lainaten Tommy Tabermanin runoa: ”Ihminen tarvitsee ihmisen ollakseen ihminen ihmiselle”. Sirkus Fokus korostaa vahvasti kohtaamisen ja yksilön merkitystä. (Sirkus Fokus, n.d.b) Toiminta on syrjintävapaata ja pyrkii arvostamaan jokaista yksilöä. Sosiaalisen sirkuksen menetelmä, ryhmälähtöisyys ja päihteettömyys ovat tärkeitä lähtökohtia Sirkus Fokuksen toiminnassa. Kaikki toiminta on ollut osallistujille vapaaehtoista ja ryhmiä ohjattaessa on toiminnan alussa tehty yhdessä niin sanottu vapaaehtoissopimus. Sanallisella sopimuksella on pyritty avaamaan myös yleisön roolissa olevan ryhmäläisen olevan yhtä lailla osallistuja kuin sirkusvälineillä harjoittelevan osallistujan. Sirkus Fokuksessa jokainen paikalla olijalla on yhtä osallinen toimintaan ja jokainen osallistuja saa itse määritellä oman aktiivisuustasonsa.

FOKUKSESSA

SIRKUS FOKUS on kolmen sirkusveijarin ylläpitämä hanke.
 "Sirkuksemme on kaikille!" he sanovat ja ovat valmiita tekemään kaikkensa
 sen eteen, että mahdollisimman monella olisi
 tilaisuus kokea, nähdä ja tuntea sirkus.
 Tässä he ovat, valmiina ja valppaina lähdössä jakamaan sirkuksen iloa!

ANTTI

Esinemanipulaatioihin ja -balansseihin hurautanut fakiiri.

Hänen käsittelyssään erilaiset esineet päätyvät usein otsalle, oli kyseessä sitten kottikärryt tai palava tulikeppi. Hän osaa yllättää myös taikatempuin!

KAISA

Sirkus Fokuksen sydän, ilosofiaa jakava tirehtööri.

Hän rakastaa hullunkurista kehoa, tulitaiteen ja fyysisen teatterin tekemistä, sekä ohjaamista. Hänen erityisvahvuutenaan ovat klooneria ja ihmisten kohtaaminen.

LIDA

Ylösalaisin aikaansa viettävä ilma-akrobaatti ja akrobaatti.

Hänet saatetaan nähdä myös ajamassa yksipyöräisellä tai seikkailemassa klovnina. Hän ihannoii sirkuksen taikaa ja mahdollisuuksia.

Kuva 4. Fokuksessa - ohjaajien esittely. Valokuvat: Markus Perko. Graafinen toteutus ja tekstit: Lida Kuusisto.

Keväällä 2019 Sirkus Fokuksella on ollut viikoittain toimivat Sirkusryhmä, Sirkuskahvila ja Taikapiiri. Suunnittelemani aikuisten sirkusryhmä on toiminut tiistaisin ja se on ollut rakenteeltaan kaksiosainen; ensimmäinen tunti ohjattua toimintaa ja toinen tunti vapaata harjoittelua. Osallistuminen ei ole vaatinut ennakkoilmoittautumista. Lisäksi osallistujat ovat saaneet itse määritellä osallistuvatko toimintaan tunnin vai kaksi.

Kervisen suunnittelema Taikapiiri on kaksituntinen taikuuteen keskittynyt pieni ryhmä, joka on kokoontunut keväällä 2019 säännöllisesti torstaisin. Oma roolini ryhmässä on ollut havainnoija ja uuden oppija. Taikapiiri on toiminnan edetessä keskittynyt korttipakkojen käsittelyyn ja lähitaikuuteen. Avoin yhteisökahvila, Sirkuskahvila, on Sirkus Fokuksen pisimpään toiminut säännöllinen kokoontumispaikka, jota olen ollut mukana kehittämässä alusta asti.

3 MIKÄ ON SIRKUSKAHVILA?

Tampereen A-Killan Kartanotuvan elävöittämiseksi suunniteltiin kesällä 2018 uusia ryhmiä ja sisältöjä yhdessä A-Killan toiminnanjohtajan kanssa. Kartanotuvalla oli aikaisemmin toiminut kerran kuussa Kokemuskahvila, minne ihmiset kokoontuivat olemaan yhdessä. Sirkus Fokuksen työntekijöiden ja A-Killan toiminnanjohtajan kanssa käydyssä yhteisessä viikkopalaverissa syntyi ajatus matalan kynnyksen kohtaamispaikasta: kahvilasta, jossa olisi ripaus sirkusta; Sirkuskahvilasta.

Yhteisöllisen ja toiminnallisen kohtaamispaikan nimi on haluttu muotoilla helposti lähestyttäväksi. Kahvila on yleisesti tuttu termi ihmisille, minkä vuoksi sitä voi pitää helposti lähestyttävänä ja ymmärrettävänä. Kahvi on suomalaisille hyvin tuttu juoma ja paahdetun kahvin kulutus on Suomessa muuta maailmaa merkittävämpää. Vuositasolla Suomessa yhtä suomalaista kohden kuluu noin 10 kiloa kahvia. (Kahvi- ja paahtimoyhdistys, n.d.)

Sirkuskahvilan toiminnan yksi ydin on tarjota ilmainen kahvi tai tee osallistujille. Ajatuksena on tarjota, ehkä vieraan sirkuksen rinnalla, jotain tuttua ja turvallista. Sirkusvälineistä kahvilassa on ollut käytettävissä erilaisia jongleerausvälineitä kuten palloja, renkaita, keiloja, poita, diabolaja ja tikun päässä tasapainoteltavia lautasia. Lisäksi käytössä on toisinaan ollut yksipyöräinen ja vanteita. Toiminnan aikana on ollut mahdollista katsoa sirkusvideoita ja lukea sirkuskirjallisuutta. Sirkuskahvila, kuten kaikki muukin Sirkus Fokuksen toiminta, perustuu vapaaehtoisuuteen ja Sirkus Fokus korostaa toiminnassaan yleisön roolin olevan yhtä tärkeä kuin aktiivisen harjoittelijan rooli. Sirkuskahvilaan osallistuminen ei vaadi sirkuksen harjoittelua, mutta se mahdollistaa sen.

Sirkuskahvilan toiminta alkoi syksyllä 2018 Tampereen A-Killan Kartanotuvalla. Toimintaa markkinoitiin A-Killan sisällä, sekä yhteistyökumppaneiden kautta. Markkinointimateriaalina käytettiin julistetta (Liite 1) sekä Sirkus Fokuksen internetsivuja. Lisäksi toimintaa on markkinoitu Sirkus Fokuksen sosiaalisen median kanavissa, joissa asiansanana on muiden Sirkus Fokuksen merkintöjen kanssa käytetty #sirkuskahvila. Sirkuskahvilan markkinointiin on vaikuttanut myös erilaisten kohtaamisten kautta tulleet mahdollisuudet markkinoida toimintaa sanallisesti. Kesällä 2018 pidetyt Sirkuspiknikit olivat hyvä pohja ja alustus syksyllä alkaneelle Sirkuskahvilalle.

Syksyllä 2018 kahvila toimi säännöllisesti tiistaisin klo 14-16, kuitenkin niin että kerran kuukaudessa Sirkuskahvilan paikalla oli jo aikaisemmin samaan aikaan toiminut Kokemuskahvila. Syksyn aikana Sirkuskahvila toimi yhteensä 11 kertaa ja tavoitti kokonaisuudessaan 58 osallistujaa, joista muodostui kahvilaan yhteensä 128 käyntikertaa. (Sirkus Fokus, 2018) Kahvilassa suosituimpia tekemisen muotoja ovat olleet erilaiset harjoitteet jongleerausvälineillä (Kuva 5.).

Kuva 5. Harjoittelua sirkuskahvilassa Kuva: Sirkus Fokus.

Sirkus Fokuksen toiminnalle tyypillisesti Sirkuskahvilan kohderyhmää ei ole tarkasti rajattu. Toiminta on tarkoitettu Tampereen A-Killan toimintaan jo osallistuville sekä uusille osallistujille. Sirkuskahvilaa on pyritty markkinoimaan A-Killan sisäisen markkinoinnin lisäksi Tampereen alueen muille järjestöille, yhdistyksille ja toimijoille. Osallistumiskynnyksen madaltamiseksi erilaisten ryhmien ohjaajia on suositeltu tulemaan yhdessä osallistujien kanssa tutustumaan ja muutamia tällaisia vierailuja kahvilassa on nähty. Osallistujien ikähaarukkaa ei ole rajattu eikä toimintaa ole lapsilta kielletty, joskaan Sirkuskahvilan toiminnassa ei ole tähän mennessä tavattu pieniä lapsia.

Keväällä 2019 Sirkuskahvilan toiminta haluttiin muuttaa viikoittaiseksi ja kahvilan toiminta-ajaksi valittiin keskiviikko, klo 13–15, Kartanotuvan kanssa yhdessä 29.5.2019 pidettäviin Kesäkarnevaaleihin asti. Keväällä 2019 Sirkuskahvilan toimintaa on Kartanotuvalla kokonaisuudessaan yhteensä 20 kertaa. Saatavilla olleista raporteista selviää 22.5.2019 mennessä käyntikertoja olleen yhteensä 149. Huhtikuulta ei ollut saatavissa kaikkia raportteja ja lisäksi kokonaisluvusta jää puuttumaan Kesäkarnevaalien osallistujamäärä, joten tarkkaa lukua kevään 2019 kävijöistä ei ole vielä hankkeen tiedossa opinnäytetyöprosessin aikana. (Sirkus Fokus, 2019a) Sirkuskahvilan markkinoinnissa on keväällä 2019 käytetty edelleen tulostettavaa julistetta, minkä ulkoasun sain yksinkertaistaa ja päivittää alkuvuodesta (Liite 2.). Lisäksi markkinoinnissa on käytetty Sirkus Fokuksen internetsivuja, sosiaalista mediaa ja kohtaamisten kautta tapahtunutta

kahvilaan kutsumista. Sirkuskahvilasta on käyty kertomassa Tampereen A-Killan tuvilla ja rohkaistu ihmisiä tulemaan kahvilaan.

Keväällä 2019 Sirkuskahvilaan on kutsuttu vierailijoita, joita ovat olleet mm. Mielen ry, Radikaalit ristipistot ja YAD – Youth Against Drugs ja jonglööri Jani Suihkonen. Vierailijoilla on haluttu tarjota Sirkuskahvilan kävijöille erilaista sisältöä kahvilaan, sekä lisätietoa Tampereen seudun muista toimijoista. Lisäksi kahvilassa on Sirkus Fokuksen toimesta tarjottu teemoitettuja kertoja, kuten origamien taittelua ja oman sirkusvälineen valmistamista. Toiminnan edetessä keväällä 2019 Sirkuskahvila on saanut ruokalahjoituksia, mikä mahdollistaa kahvilaan ilmaista tarjoiltavaa sekä pienen ruoanjaon aikaisempien pienten keksi ja pullatarjoiluiden tilalle.

Toiminnassa huomattiin keväällä 2019 tarve jäsentää ohjaajien toimia kahvilan aikana. Tein Sirkus Fokukselle sovellettavan roolijaon kahden ohjaajan läsnäoloon pohjautuen. Roolit jakautuivat kahvilavastaavan ja sirkusvastaavan rooleihin, joista kahvilavastaavan vastuulle kuuluu kahvin keittämisen ja tarjoiluiden asettamisen lisäksi esimerkiksi ulos vietävä kyltti, osallistujamäärän laskeminen, sirkustoiminnan tarkkaileminen ja siihen osallistuminen mahdollisuuksien mukaan. Sirkusvastaavan rooliin kuuluu sirkusvälineiden, -kirjallisuuden ja -videoiden paikalle tuominen, sekä toiminnan tarkkailu, tarvittaessa ohjaaminen ja tarpeiston pois vieminen. Sirkuskahvilassa sirkusohjaajan rooli on auktoriteetin sijaan vertaisuuteen pohjautuva ja toiminnan ydin on tehdä, onnistua ja epäonnistua yhdessä.

Sirkus Fokus raportoi Sirkuskahvilan kävijämäärät oletetun sukupuolen mukaan ja uudet kävijät tilastoissa huomioiden. Oletetut sukupuolet kerätään rahoittajan vaatimaa raportointia varten. Kehityskohteina Sirkus Fokuksen kirjaamissa raporteissa Sirkuskahvilasta on mainittu välineiden merkitseminen ja kahvikuppien sekoittumien toiminnan aikana. Raporteista nousee esiin, että vaitiolovelvollisuudesta on puhuttu ja pohdittu esimerkiksi sitä, etteivät sirkusohjaajat avoimesti puhuisi osallistujan taustoista, vaikka niistä tietäisivätkin. (Sirkus Fokus, 2019a) Raportit pyritään tekemään samana tai seuraavana päivänä kun kahvila on pidetty, mutta toisinaan raportointi jää myöhemmäksi.

Sirkuskahvilasta tehdyistä raporteista nousee esille, että toiminnassa on havaittu hyvää ilmapiiriä ja osallistujien oma-aloitteisuuden kasvamista. Toiminnassa on huomattu vertaisuutta niin kokemusten kuin taitojenkin jakamisena, mikä koetaan toiminnassa erittäin tärkeäksi. Sirkus Fokus on reagoinut saamaansa palautteeseen, kuten esimerkiksi huomioon etteivät kaikki syö pullaa. Sirkus Fokus reagoi palautteeseen hankkimalla hedelmiä kahvilaan. Osallistujien toiveita on kuultu myös uusien sirkusvälineiden kohdalla ja esimerkiksi jongleerauksessa käytettyjä sikarilaatikoita hankittiin toiveen pohjalta. Kahvilan osallistujien näkökulmia on hyödynnetty Sirkus Fokuksen toiminnan kehittämisessä. Osallistujilta on kysytty mielipidettä esimerkiksi palautekaavakkeen ymmärrettävyyteen ja vastausvaihtoehtoihin. (Sirkus Fokus, 2019a)

Sirkuskahvilan mainostuksesta ja sen kehittämisestä on puhuttu raporteissa. Sirkuskahvilan ulkokyltti unohtuu toisinaan. Markkinoinnin osalta on todettu, että ajoissa julkaisuiden tekeminen esimerkiksi vierailijoiden ja erikoisen sisällön ilmoittamisen kanssa olisi tärkeää. Sirkus Fokuksen tiimi on keskustellut maksullisen Facebook-markkinoinnin kokeilemisesta ja raporteista nousee keskustelut jalkautumisesta sekä ajatuksesta viedä tulosteita läheisiin kauppoihin. (Sirkus Fokus, 2019a)

Itselleni on jäänyt vahvasti mieleen kahvilakävijän kommentti: *”Tulin kahvilaan, lähdin ninjana!”* Mielestäni lausahdus koostaa ytimekkäästi Sirkuskahvilan lähestyttävyyden ja yllättävyyden. Sirkus Fokus ja Tampereen A-Kilta ry ovat olleet tyytyväisiä Sirkuskahvilan ideologiaan, helposti lähestyttävyyteen ja käytännöllisyyteen. Sirkuskahvilasta halutaan kehittää toimintamalli toiminnan selkiyttämiseksi, kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Opinnäytetyöprosessin innoittamana Sirkuskahvilan kehittämiseen on tartuttu ja sen jalkauttamisesta on tehty tulevaisuuden suunnitelmia. Sirkuskahvila aiotaan jalkauttaa toukokuussa 2019 Kumppanuustalo Arttelin tapahtumaan, Voi Hyvin! -päivään. Päivässä voidaan hyödyntää opinnäytetyössä esiin tulleita huomioita, mutta jalkautuminen uuteen tilaan tuo varmasti lisää kehittämisajatuksia, joita tässä opinnäytetyössä ei ehditä otta-
maan huomioon. Syksyllä 2019 Sirkuskahvila aiotaan näillä näkymin jalkauttaa Kartanotuvan lisäksi kahteen uuteen tilaan Tampereen eri kaupunginosiin.

4 SIRKUSKAHVILAN TOIMINTAMALLIN KEHITTÄMINEN

Opinnäytetyön tavoite on kehittää Sirkuskahvilasta visuaalinen toimintamalli. Toimintamallin luomisessa käytän näkökulmana palvelumuotoilua tarkastellessani, millaiset asiat ovat oleellisessa asemassa Sirkuskahvilan toiminnan onnistumisessa. Toimintamallin on tarkoitus olla Sirkus Fokuksen ja Tampereen A-Killan oma työkalu toiminnan esittelemiselle, toiminnan jalkauttamiselle sekä edelleen kehittämiseksi.

4.1 Toimintamalli käsitteenä

Toimintamalli käsitteenä on laaja-alainen. Sitä pidetään niin tuttuina terminä, että sen tarkempi määrittely jätetään usein tekemättä. Toimintamalli sekoittuu arkikäytössä läheisiin samankaltaisiin termeihin kuten ”--ajattelumalli, työorientaatio, orientaatioperusta tai orientaatio --”. Lisäksi toimintamallista voidaan käyttää ”--toimintamuotoa, toimintakäytäntöä tai toimintaohjetta, toimintatapaa tai työmuotoa --” kuvaamassa synonyyminomaisesti käsitettä. (Ojaniemi, 2006)

Avoin innovaatioyhteisö Innokylä (n.d.) kuvaa toimintamallin seuraavasti: ”Toimintamalli on paikallisesta ratkaisusta yleistetty ja selkeä mallinnus, joka määrittelee käytännön käyttötarkoituksen, keskeisen idean, osatekijät ja prosessin”. Käsitettä voidaan rajata tarkentaen sen tarvetta ja tavoitetta. Toimintamalli voidaan nähdä tavoitteeseen ohjaavana loogisena jatkumoa tai toimintoja yhdistelevänä havainnollistavana ja muuntuvana toimintaa kuvaavana mallina. (Ojaniemi, 2006)

Toimintamalli muodostuu tavoitteiden saavuttamisen oletuksista. Erilaisiin ympäristöihin vietyä toimintamalli muokkautuu ympäristön tarpeiden ja uusien esille tulleiden huomioiden pohjalta. Hyvä toimintamalli on luotu ymmärrettäväksi eikä se sisällä vaikeasti tai väärin ymmärrettävissä olevia lyhenteitä tai käsitteitä. Kun toimintamalli on laadittu hyvin, sen käyttöä voidaan laajentaa markkinointitarkoituksiin ja mallia voidaan pitää julkisena esimerkiksi verkkosivustolla. (Innokylä, n.d.)

Ahosen (2017, s. 71) mukaan uuden toimintamallin ”toteuttamisen seurauksena toiminta fokusoituu, turhat työtehtävät karsitaan ja työhön vapautuu lisää aikaa asiakkaille ja muuhun työhön”. Toimintaa havainnollistava toimintamalli on merkittävä hyöty Sirkus Fokuksen pienelle tiimille ja Sirkuskahvilan toimivuudelle.

4.2 Palvelumuotoilu taustateoriana

Palvelu on käsitteenä vaikea tiivistää yhteen lauseeseen. Juha Tuulaniemi (2011, s. 30) kiteyttää Palvelumuotoilu-teoksessaan palvelun käsitteeseen neljä ominaisuutta: 1) palvelu ratkaisee asiakkaan jonkin ongelman, 2) palvelu on prosessi, 3) palvelu koetaan mutta sitä ei omisteta sekä 4) merkittävää palvelussa on ihmisten välinen vuorovaikutus. Sirkuskahvilaa voidaan näihin pohjautuen kutsua palveluksi, sillä se mahdollisesti ratkaisee joko yksilön tai yhteisön ongelman, sitä voidaan pitää prosessina, eikä kuukaan yksittäinen henkilö omista Sirkuskahvilaa. Sirkuskahvilassa vuorovaikutus ja yhteisöllisyys ovat erittäin tärkeässä asemassa.

Tuulaniemen (2011, s. 12) mukaan aineettomiin palveluihin voi lisätä tavaroita ja toisaalta tavaroiden ympärille voi aina lisätä aineettomia palveluita. Sirkuskahvila on erinomainen aineeton palvelu, jossa sirkusvälineet ovat juuri kuvatun kaltaisia lisättyjä tavaroita ja toiminnan kehittyessä palvelukokonaisuus voi jälleen kehittyä. Toimintaan lisätyiksi palveluiksi voidaan mieltää keväällä 2019 alkaneet kahvilan vierailijat, jotka ovat osaltaan olleet esittelemässä omia palveluitaan Sirkuskahvilassa ja näin laajentaneet myös Sirkuskahvilan sisäisiä palveluja.

Palvelumuotoilu ei ole täysin yksiselitteisesti määriteltävissä oleva termi, vaan se käsittää suuria asiakokonaisuuksia. Palvelumuotoilu on *kehitysprosessi*, jonka lähtökohta on kuulla tuottajan ja käyttäjän tarpeet ja näihin pohjaten kehittää palvelua entistä palkitsevammaksi molemmille osapuol-

lille. Palvelumuotoilusta voidaan puhua ajattelutapana ja valikoimana työkaluja. (Tuulaniemi, 2011, ss. 9, 34) Palvelumuotoilulla saadaan aikaan pysyvyyttä, laadukkuutta ja toimivuutta, mikä nostaa palvelun arvoa ja parantaa asiakaskokemuksia (Ahonen, 2017, s. 34).

Palvelumuotoilun osa-alueet kulkevat järjestyksessä määrittely > tutkimus > suunnittelu > tuotanto > arviointi (Tuulaniemi, 2011, s. 56). Sosiaali- ja terveysalalla kulku voidaan tiivistää myös seuraavasti 1. Ymmärrä > 2. Muotoile > 3. Kokeile > 4. Toteuta > 5. Arvioi (Ahonen, 2017, s. 73). Vaiheet ovat hyvin yhtenäiset ja sovellan niitä Sirkuskahvilan toimintamallia suunnitellessani.

Palvelumuotoilu on prosessi, joka sisältää palvelupolun. *Palvelupolku* on kuvaus koko palvelun kokonaisuudesta ja se muodostuu palvelutuokioista, joihin vaikuttavat kontaktipisteiksi kutsutut välitekijät (Tuulaniemi, 2011, s. 38). Kontaktipisteinä voidaan pitää kaikkea palvelusta aistittavaa; esimerkiksi ovikylteistä, tilan ulkoasusta, ohjaajien kiireestä ja muista osallistujista lähtien. Kontaktipisteiden merkitys on suuri sosiaali- ja terveysalalla, jolloin henkilöillä voi olla haasteita ja esimerkiksi tilan kaiku voi tuoda väärän ärsykkeen. (Ahonen, 2017, s. 43)

Palvelumuotoilun käyttämät termit palvelun käyttäjä ja kuluttaja voidaan sosiaali- ja terveysalalla muovata termiin *asiakas* (Ahonen, 2017, s. 25). Sirkus Fokuksen toiminnassa termin asiakas tilalla on käytetty mieluiten käsitteitä osallistuja ja ihminen, sillä toiminta ei perustu asiakkuuteen vaan yhdessäoloon, yhdessä toimimiseen ja vertaisuuteen.

Palvelumuotoilun avainsanoja ovat asiakasymmärrys, yhteiskehittäminen, iteratiivisuus ja visuaalisuus (Ahonen, 2017, s. 37). *Asiakasymmärryksellä* tarkoitetaan asiakkaan toiveiden ja tarpeiden ymmärtämistä ja niihin palvelun kautta vastaamista. *Yhteiskehittäminen* paneutuu mahdollistamaan kaikkien palvelun osallisten vaikutusmahdollisuuksiin ja kuulluksi tulemiseen. Yhteiskehittäminen on erittäin tärkeä osa palvelumuotoilun prosessia. *Iteratiivisuudella* tarkoitetaan kehitysprosessia toistuvan kehittämisen ja kokeilun myötä. Iteratiivisessa työskentelyssä lähtökohtana on keskenäisyys ja vaiheittainen kehittäminen sekä tarvittaessa kehityskohtaan palaaminen myös myöhemmin. Työskentelyssä paneudutaan pohtimaan kysymyksiä toiminnan tavoitteisiin ja syihin liittyen. *Visuaalinen* työskentely auttaa yhteistä ymmärrystä sekä vähentää mahdollisuuksia ymmärtää väärin. Kirjallinen tuottaminen, muistiin merkitseminen ja kuvallinen ilmaiseminen helpottavat tilanteen seuranta, sekä edesauttavat yhteistä ymmärrystä. (Ahonen, 2017, ss. 50–58)

Asiakkaan *palvelukokemus* uusiutuu jokainen kerta, kun palvelua käytetään. Mitä miellyttävämpi kokemus on, sitä varmemmin tapahtuu sitoutuminen (Tuulaniemi, 2011, ss. 15–16). Asiakaskokemus voidaan ajatella pyramidina. Pyramidin pohjimmaisena ja välttämättömimpänä tasona on palvelun vastaaminen tarpeisiin, sisältö ja toimivuus. Keskimmäisen osan

muodostaa kokemuksen esille tuomat tunteet kuten tunnelma, kiinnostuneisuus ja mielihyvä. Pyramidin huipulle asettuu kokemuksen tuoma henkilökohtainen merkityssuhde. (Tuulaniemi, 2011, s. 37) Palvelun onnistumisessa vaikuttaa erityisen paljon palvelun toimintaympäristö. Ympäristöllä voidaan vaikuttaa paljon asiakaskokemukseen ja kokemuksen miellyttävyyteen. (Tuulaniemi, 2011, ss. 39—40)

Oikeilla ratkaisuilla ja selkeillä päämäärillä säästetään kuluissa, ajankäytössä ja henkilöstön voimavaroissa. Kun toiminnan prosessista saadaan luotua selkeä malli, työn tekeminen helpottuu ja jäsentyy, mikä lisää työhön käytettäviä voimavaroja ja auttaa rajaamaan haitta- ja häiriötekijöitä. (Ahonen, 2017, ss. 14, 46)

4.3 Sirkuskahvilan toimintamallin rakenne

Iteratiivisessa kehittämisessä vuorotellaan haasteiden tunnistamisen ja itse toiminnan välillä. Ratkaisuja ja vastauksia havainnoidaan sekä kehitetään kunnes sopiva vaihtoehto löydetään. Iteratiivisuus on toistuvaa kehittämistä ja kokeilua. (Ahonen, 2017, s. 55) Sirkuskahvila on mielestäni iteratiivisen kehittämisen ytimessä ja kuvaisin sitä palvelumuotoilujatkuksena. Sirkuskahvila muodostuu vahvasti yhteisöstä ja sen esille tuomista kehitysideoista. Yhteisölähtöistä toimintaa ei voida liian tarkasti rajata tai määritellä etukäteen, sillä silloin yhteisölähtöisyys kärsii ja toiminta muuttuu tavoittelemaan järjestäjän omaa hyötyä. Kahvilan kehittymisen kaari on siis niin pitkä kuin Sirkuskahvilan olemassaolokin.

Palaan Innokylän (n.d.) kuvaukseen toimintamallista: ”Toimintamalli on paikallisesta ratkaisusta yleistetty ja selkeä mallinnus, joka määrittelee käytännön käyttötarkoituksen, keskeisen idean, osatekijät ja prosessin”. Innokylän kuvauksen pohjalta valitsen toimintamallin rakennetta tukemaan kysymykset:

- Mikä on Sirkuskahvila?
- Mistä Sirkuskahvila muodostuu?
- Mistä yksilön kokemus Sirkuskahvilasta muodostuu?
- Mitä tapahtuu Sirkuskahvilan kulisseissa?

Koska Sirkuskahvila on iteratiivinen kehitysprosessi, palveluna muuntautuva ja yhteisön myötä muotoutuva, toimintamallia ei voida näin ollen toteuttaa vahvana loogisena jatkumona. Sirkuskahvilan toimintamalli pyrkii havainnollistamaan ja kuvailemaan toiminnan yleistä luonnetta ja yksilöön vaikuttavia tekijöitä. Visuaalinen toimintamalli pyrkii olemaan helposti ymmärrettävissä ja toimimaan työkaluna toiminnasta kerrottaessa. Toimintamallin päätarkoitus on selkiyttää toiminnan sisältöä ja edesauttaa toiminnan oikeaa fokusoitumista.

4.3.1 Asiakasymmärrys ja yhteiskehittäminen

Saadakseni palautetta ja kokemuksia kahvilan osallistujilta eli palvelumuotoilun termein *asiakasymmärrystä* ja *yhteiskehittämistä* toimin Sirkuskahvilassa 8.5.2019 tarkkailijan ja keskustelijan roolissa. Käydyt keskustelut tapahtuivat rennossa ilmapiirissä Sirkuskahvilan toiminnan mukaisesti kahvia juoden.

Esittelen ensimmäisenä spontaanisti käydyn keskustelun Tampereen A-Killan edustajien kanssa ennen kahvilan alkua ja seuraavaksi keskustelun kahvilaan tulleiden muiden osallistujien kanssa. Lisäksi esittelen 9.5.2019 tapahtuneen nopean kohtaamisen hankkeen kummin sekä työkokeilijan kanssa. Lopuksi esittelen kaavion muodossa Sirkuskahvilasta esille nousseita asioita.

Kahvilakeskustelu 8.5.2019, Kiltalaisten ajatuksia

Kahvilan alussa tilasta on ohi kulkemassa Tampereen A-Killan järjestösihteerin ja huikkaan hänelle kysymyksen ”Mitä mieltä sinä olet Sirkuskahvilasta? Mitä se on tuonut A-Kiltaan?” Hän pysähtyy ja antaa selkeän vastauksen:

Paras juttu täällä! Se on uudenlaista yhteisöllisyyden luomista ja nykyaikainen tapa olla yhdessä.

Keskustelin vapaamuotoisesti Sirkuskahvilan alussa paikalla olleiden Tampereen A-Killan edustajien Tonin ja Paulin kanssa. He ovat olleet A-Killan toiminnassa yli 5 vuotta mukana. He kokevat Sirkuskahvilan tuovan talolle enemmän käyttöä ja uutta väkeä. Sirkustoiminta on heidän mielestään erilaista kuin perinteinen kiltatoiminta, jossa alun perin ”vain keräännyttiin olemaan selvin päin”. Sirkus tavoittaa paremmin nuorempaa väkeä kuin perinteinen toiminta, ja alun ennakoluulojen jälkeen Sirkuskahvilaa on pidetty positiivisena. Nuorempaa väkeä toivotaan mukaan myös muuhun kiltatoimintaan. Toni ja Pauli toteavat, että ”jollei saman tien kolahtaa, voi kolahtaa myöhemmin” ja pitävät erityisen hyvänä tietoisuuden leviämistä Tampereen A-Killasta.

Tonin ja Paulin mukaan ”Kynnys voi olla korkea, vaikka olisi kuinka matalan kynnyksen toimintaa”. He ehdottavat, että Sirkuskahvila voisi käydä säännöllisesti kuukausittain myös A-Killan muilla tuvilla. He muistuttavat, että tuvat ovat tiiviitä, yleensä lähellä osallistujien asuinpaikkoja olevia yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja, joilta harvoin lähdetään käymään muilla tuvilla.

Päihdetoipujalle sirkus voi Tonin ja Paulin mielestä täyttää arkea ja antaa aineiden käytön tilalle muuta ajateltavaa. He mieltävät sirkuksessa olevan paljon valinnanvaraa ja vaihtoehtoja renkaiden heitosta korttitemppuihin

Kysyessäni, mitä ja kuinka paljon kahvilan kahvitarjoilut merkitsevät, sain vastaukseksi: ”saako tähän vastata: tosi paljon merkitsee”. Kahvilan tarjoiluja pidetään merkittävinä ja niiden koetaan lisäävän sosiaalisuutta. Vastauksista haluan nostaa tätä tukevat kaksi esimerkkiä:

Silloin (harvoin) kun ei ole itseäni kiinnostavaa ohjelmaa tiedossa, saatan tulla poikkeamaan tarjoiluiden vuoksi.

Kiva katsella vaikkei tekisi itse. Jollei osaa tai ei oikeastaan haluakaan tehdä niin saa silti olla mukana ja nauttia.

Esimerkeistä jälkimmäinen osoittaa mielestäni hyvin sen kuinka kahvitarjoiluiden koetaan lisäävän osallisuuden tunnetta ja läsnäolon luvallisuutta vaikka sirkusvälineisiin ei haluaisikaan itse koskea. Mielestäni on merkittävää että osallistujat itse myös mieltävät Sirkuskahvilassa tarjoiluiden parissa tapahtuvan yleisönä olemisen yhtä suurena osallistumisena kuin jongleerausta harjoittelevan toisen osallistujan osallisuus nähdään.

Kun osallistujat saivat esittää *toiveita* Sirkuskahvilaan, esille nousivat lausahdukset: ”pari tiikeriä olis kiva” ja ”kani hatusta temppu olisi hieno nähdä”. Lisäksi toiveina nousivat nuoralla tanssimisen kokeileminen, pienet esitykset, musiikki, erityisesti livemusiikki sekä miehen sahaaminen kahtia. Sirkuskahvilassa ei koeta olevan puutteita, mutta *kehitysideoina* mainittiin, että hyvällä säällä kahvila voisi levittäytyä useammin ulos ja koristeita voisi toisinaan olla lisää. Tiivistävänä kommenttina liittyen sisältöön ja kahvilan vaikutustekijöihin oli ”vaihtelu virkistää”.

Hankkeen kummin ja työkokeilijan ajatuksia

Mennessäni 9.5.2019 haastattelemaan hakevastaavaa tapasin Sirkus Fokuksen toimistolla hankkeen kummin, sirkuskeräilijä Markku Aulangan sekä hankkeen työkokeilijan. Molemmat ovat olleet aktiivisia Sirkuskahvilan kävijöitä alusta asti, mutta eivät olleet aiemmassa Sirkuskahvilassa tapahtuneessa kahvikeskustelussa mukana tai paikalla. Ennen heidän siirtymistään Sirkus Fokukseen Taikapiiriin ehdin kysymään heidän mielteitään Sirkuskahvilasta.

Työkokeilija nostaa Sirkuskahvilan parhaiksi puoliksi avoimen ja sallivan ympäristön. Hän kertoo, ettei aikaisemmin ole uskaltanut mennä ”paremman viereen” harjoittelemaan, mutta hän on oppinut toiminnan aikana paljon avoimuutta ja pelosta irrottautumista. Hän kertoo vieneensä uutta asennetta mukanaan myös muualle arkeensa. Hän toteaa oppineensa, ettei muiden mielipiteistä tarvitse välittää ja kuvaa Sirkuskahvilaa lämminkiseksi ja suvaitsevaksi ympäristöksi, jossa ei tarvitse pelätä mokaa-

Hankkeen kummi Markku Aulanko kertoo, ettei ole aikaisemmin ollut mukana sosiaalisen sirkuksen toiminnassa. Hänen mielestään on mielenkiintoista nähdä sirkuksen vetovoimatekijöiden hyödynnettävyyttä. Hän kuvailee sirkuksen aiheuttavan värinöitä, yhdessä olemista ja taitojen kehittymistä. Aulanko mainitsee erityisesti yhden osallistujan, jonka edistymistä hän on saanut seurata. Hän kuvaa osallistujaa virtuoosiksi sanoen ”kymmenen pistettä ja papukaijamerkki hänelle ja Sirkus Fokukselle!”

4.3.2 Hankevastaavan näkemyksiä

Sovin haastatteluajan hankevastaava Kaisa Kortesoja kanssa. Vapaamuotoinen haastattelu toteutui 9.5.2019 Sirkus Fokuksen toimistolla ja osan ajasta olimme Kartanotuvalla. Keskustelin Kortesoja kanssa sosiaalisesta sirkuksesta ja Sirkuskahvilasta saadakseni tarkentavaa tietoa hänen näkemyksistään. Suunnittelin kysymyksiä etukäteen (Liite 4) ja käytin niitä tukemassa kahvikuppien äärellä käytyä keskustelua. Pysin keskustelemaan kahvilasta mahdollisimman objektiivisesti enkä kysynyt haastattelutilanteessa millaisia vaikutuksia Kortesoja on toiminnalla nähnyt, sillä opinnäytetyön tarkoitus ei ole tehdä vaikuttavuustutkimusta vaan saada tarkentavaa tietoa toimintamallia ajatellen.

Kortesoja kertoo kouluttautuneensa alun perin lähihoitajaksi sekä lasten- ja nuorten erityisohjaajaksi. Sirkukseen hän uppoutui ollessaan mukana Lempäälässä sijaitsevan Kulttuurikeskus PiiPoon perustamisessa. Hän on opiskellut vuonna 2006 Tampereen aikuiskoulutuskeskuksen ja Sorin Sirkuksen järjestämän Sirkustaide perusopetuksessa -täydennyskoulutuksen. Hänen mukaan sosiaalinen sirkus -termiä ei vielä Suomessa tuolloin tunnettu. Kortesoja on käyttänyt sirkusta alusta asti soveltaen ja hänen ensimmäinen sirkusryhmänsä koostui vaikeavammaisista osallistujista sekä heidän läheisistään. Lisäksi Kortesoja kertoo olevansa yksi viidestä ainoasta Turun Taideakatemiassa järjestetystä Sosiaalisen sirkuksen ohjaajan koulutuksesta (2010-2011) valmistuneesta.

Kortesoja kuvaa sosiaalisen sirkuksen olevan ”kohtaamisen väline ja elämänlukkojen avaamisen väline”. Hänen mukaansa sosiaalisen sirkuksen pääasiana ovat yksilö ja yhteisö sekä niiden muovautuminen toisiaan tukiviksi. Hän tuo esimerkkinä sosiaalisen sirkuksen voivan olla päihdetoipujalle: ”korvaava toiminto ei-toivotulle toiminnalle ja uusi yhteisö menetetyllä tilalla”. Sosiaalisen sirkuksen hän kuvailee toimintana olevan yhteisöllähtöinen ja muovautuvainen aikaan, paikkaan ja ihmisiin.

Kortesoja kertoo sosiaalisen sirkuksen kuntouttavan fyysisesti ja eheyttävän voimavaroja. Hän muistuttaa, että fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kuntoutuminen tapahtuu leikin varjolla ilman vaativia tavoitteita. Toiminnan hän kuvailee olevan omaehtoista, omatahtista ja tapahtuvan omalla tavallaan ilman ohjaajan vastuuta mahdollisen kuntoutumisen tahdista.

Kortesoja kertoo 10—15 vuoden aikana sosiaalisen sirkuksen uskottavuudessa tapahtuneen suuria muutoksia. Aluksi toimintaa jouduttiin uskottelemaan paljon ja Kortesoja toteaa: ”Sirkus on taiteenlajina niin härö ja sitä on pidetty kummajaisten pelleilynä!” Hän muistuttaa, että yksilöt ja ryhmät ovat aina olleet valmiita tarttumaan sosiaaliseen sirkuksen tekemiseen, mutta vuosien aikana on saatu merkittävää huomiota osoitettua päättäjille, rahoittajille ja yhteistyötahoille. ”Nyt ollaan tässä hankkeessa, mikä on ihan käsittämätöntä”, Kortesoja toteaa ja korostaa Sirkus Fokus -hankkeen olevan erinomainen esimerkki rahoittajan ja yhteiskunnan kasvaneesta ymmärryksestä sekä ennakoluulojen vähentymisestä.

”Sirkuskahvilan ydin on yhdessä oleminen”, tiivistää Kortesoja Sirkuskahvilasta puhuttaessa. Kortesoja kuvaa Sirkuskahvilaa matalan kynnyksen yhteisönä ja avoimena kohtaamispaikkana. Sirkuksen hän kuvailee olevan arjen juhlaa ja irrottautumista arjen normeista, sekä tavanomaisista syy-seuraussuhteista. ”Ei ikinä tiedetä mistä ihminen on tulossa ja minne matkalla. Me voimme tarjota vain sen yhden yhteisen hetken”, Kortesoja pohtii.

Tarkentaessani Sirkuskahvilan kohderyhmää Kortesoja tiivistää toiminnan olevan avoin kaikille. Hän kertoo, että yhteistyökumppaneiden kautta kuitenkin pyritään tavoittelemaan ”ihmistä, joka tarvitsee arkeensa jostain syystä yhteisön”. Hän jatkaa sanomalla, että ”me emme määrittele syytä” viitatessaan yksilön yhteisön tarpeeseen. Kortesoja muistuttaa, ettei toiminnalle ole merkityksellistä tietää yksilöiden taustoja etukäteen. Sirkuskahvilan pääelementit Kortesoja tiivistää kolmeen sanaan: ”kahvilatila, ohjelma, ihmiset”.

Kortesoja pohtii, onko markkinoinnissa tarpeellista ilmoittaa kahvilan erilaisista sisällöistä ja miettii, voiko esimerkiksi jokin toiminta ennemmin saada ihmisen jättämään osallistumatta kuin osallistumaan. Kertoessani A-Killan edustajien kanssa noussutta ideaa Sirkuskahvilan kiertämisestä muilla tuvilla Kortesoja silminnähden innostuu ja tarttuu ideaan.

5 SIRKUSKAHVILAN TOIMINTAMALLIN MUODOSTUMINEN

Sirkuskahvilan toimintamallin elementit muodostuvat visuaalista toimintamallia suunniteltaessa. Toimintamallin kirjalliset osuudet ovat muokkautuneet opinnäytetyöprosessin edetessä ja tietoisuuden kasvaessa. Sirkuskahvilan toimintamalli pyrkii vastaamaan luvussa 4.3 esiteltyihin neljään kysymykseen:

- Mikä on Sirkuskahvila?
- Mistä Sirkuskahvila muodostuu?
- Mistä yksilön kokemus Sirkuskahvilasta muodostuu?
- Mitä tapahtuu Sirkuskahvilan kulisseissa?

Esittelen seuraavissa alaluvuissa suunnittelemani kuvauksia toiminnasta sekä tekemiäni visuaalisia päätöksiä. Visuaalinen toimintamalli mukailee tyyllisesti osittain aikaisemmin tekemääni kevään 2019 Sirkuskahvilan julistetta (Liite 2). Lopullinen visuaalinen toimintamalli on kokonaisuudessaan liitteenä opinnäytetyön lopussa (Liite 5).

5.1 Sirkuskahvilan kuvaus toimintamallissa

Sirkuskahvilan kuvaus pyrkii vastaamaan asettamaani kysymykseen: *Mikä on Sirkuskahvila?* Sirkuskahvilan kuvaus osoittautui vaikeasti rajattavaksi, sillä sanottavaa olisi niin paljon. Pyrin asettamaan tiiviiseen kuvaukseen vastaukset kysymyksiin ”mitä? kenelle? ja miksi?” Kuvaus ei tarkenna vastausta kysymykseen ”missä?”, sillä toimintamallin on tarkoitus olla Sirkus Fokuksen työväline myös Sirkuskahvilan järjestämiseen muualla kuin Kartanotuvalla.

Sirkuskahvilasta kirjoittamani kuvaus asettuu visuaalisessa toimintamallissa ensimmäiselle sivulle otsikon alapuolelle:

Sirkuskahvila on *kaikille avoin* päihteetön ja maksuton yhteisökahvila. Sirkuskahvilan *toiminnan ydin* on ihmiset ja yhteisö, joiden mukana kahvilan sisältö ja toiminta muovautuvat. Sirkuskahvilaan *voitulla* kuka vain sirkuksesta, kahvista tai Sirkuskahvilasta kiinnostunut. Sirkuskahvila *tarjoaa* kahvilakattauksen lisäksi mahdollisuuden tutustua sirkusvälinekattaukseen, opetella uusia taitoja, harjoitella epäonnistumista, kokea vertaisuutta ja ennen kaikkea viettää aikaa yhdessä.

Käytän Sirkuskahvilan toimintasuunnitelman visuaalisessa toteutuksessa inspiraationa Sirkuskahvilan kevään 2019 julistetta (Liite 2). Käytän toimintamallin ensimmäisellä sivulla julisteessa aikaisemmin käyttämäni otsikointia (Kuva 7.).

Kuva 7. Sirkuskahvilan otsikko

5.2 Yksittäisen Sirkuskahvilan prosessi

Tämä luku pyrkii vastaamaan asettamiini kysymyksiin: *Mistä Sirkuskahvila muodostuu?* ja *Mitä tapahtuu Sirkuskahvilan kulisissa?* Sirkuskahvila tarvitsee onnistuakseen tilan, sisällön ja ihmisiä. Jaottelen Sirkuskahvilan tapahtumat osioihin, jotka ovat: markkinointi, tila ja yhteistyö, kahvilakattaus, sirkuskattaus, yhteisö sekä palaute ja arviointi.

Markkinointi

Etukäteismotivointina *markkinoinnilla* on mielestäni merkittävä osa siihen millaiseksi osallistujat mahdollisesti mieltävät toiminnan, kiinnostuvatko he toiminnasta ja löytävätkö he perille. Markkinoinnissa on hyvä keskittyä edelleen Sirkus Fokuksen käytännön mukaisesti vuorovaikutukseen ja kohtaamisten antamiin mahdollisuuksiin. Markkinointimateriaaleissa on hyvä keskittyä selkeyteen ja helposti lähestyttävyyteen. Sirkuskahvilan julisteen lukijan ikää ei voida tietää, joten selkeä kirjaisintyyppi helpottaa lukijaa ymmärtämään haluttu viesti. Sirkuskahvilan julisteissa käytetty julisteen keskiössä oleva kahvikuppi on helposti lähestyttävä ja kuviona tunnistettava katseenvangitsija, jota kannattaa edelleen hyödyntää.

Internetsivuilla olevat saapumistiedot helpottavat kahvilaan löytämistä ja haluttaessa erilaisten teemojen markkinointi onnistuu helposti niiden, Sirkuskahvilan Facebook-tapahtuman ja Sirkus Fokuksen Facebook ja Instagram sivujen kautta. Aikaisemmin käyttöön otettuja asiasanoja on edelleen hyvä käyttää lisäämässä tunnettavuutta. Kuvallista materiaalia voisi olla käytössä enemmänkin havainnollistamassa kahvilan tunnelmaa.

Visuaalisessa toimintamallissa käytän markkinointia merkitsevästä symbolina vuoden 2019 Sirkuskahvilan julisteesta (Liite 2) tekemääni kuvaa (Kuva 8).

Kuva 8. Markkinointisymboli

Visuaalisessa toimintamallissa kuvaan markkinointia seuraavasti:

Markkinoinnissa on hyvä keskittyä sen selkeyteen, saavutettavuuteen, sekä ajankohtaisuuteen ja ajantasaisuuteen. Markkinointi antaa toiminnasta ensivaikutelman, minkä vuoksi kohtaamisten kautta tapahtuva markkinointi on erittäin tärkeää yhteisöllistä toimintaa luodessa. Sosiaalisessa mediassa käytettävät merkinnät: #sirkusfokus #sirkuskahvila #sirkussielämissäihmiset #yhteinensirkus

Jotta markkinointi olisi yhtenevää ja tunnistettavaa on julisteen hyvä pysyä samankaltaisena vaikka toiminnan sijainti muuttuisi. Liitän toimintamalliin Sirkus Fokuksen käyttöön kevään 2019 julisteesta edelleen muokkaamani julistepohjan (Liite 5). Eri sijainneissa olevat kahvilat voidaan merkitä erivärisiä julisteosioita käyttämällä. Julisteesta voi muokata edelleen keller-tävällä värisävyllä olevat kahvikupin taustalla ja alatunnisteen taustalla olevat alueet. Tällöin julisteen ulkoasua saadaan muutettua, mutta ei liian radikaalisti. Lisäksi olen merkinnyt pohjaan pinkillä värillä alueet joihin on varattu tilaa päivämäärille, saapumisohjeille ja yhteistyökumppanin logolle.

Tila ja yhteistyö

Sirkuskahvila muodostuu *kahvilatilan fyysisestä järjestelystä*. Kahvilan tilan järjestelyssä on otettava huomioon mahdollisen yhteistyötahon toiveet, resurssit ja tilan turvallisuus. Sirkuskahvilan toiminnan aloittaminen suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä yhteistyötahojen kanssa jakaen kahvilaan vaadittavia resursseja mahdollisuuksien mukaan. Sirkuskahvilan lopuksi tulee kahvilan tila siistiä vastaavaan kuntoon, jossa se alun perin oli. Tuotujen tarvikkeiden määrä on hyvä tarkistaa mahdollisten katoamisten vuoksi. Tätä kappaletta hyödynnän kuvatessani tilaa ja yhteistyötä.

Pohtiessani symbolia tilalle ja yhteistyölle päädyin valitsemaan talon kuvan. Mielestäni tila ja yhteistyö antavat toiminnalle osaltaan raamit ja koen talon kuvastavan sitä hyvin. Etsin muokattavakseni kuvan Pixabay -kuva-palvelusta ja valitsin mieleiseni vapaaseen kaupalliseen käyttöön tarkoitettun talon kuvan (PaliGraficas, 2017). Muokkasin kuvan yhteneväksi muun ulkoasun kanssa (Kuva 9.).

Kuva 9. Tila ja yhteistyö

Kahvilakattaus

Seuraavaksi järjestyksessä tulee mielestäni kahvila, sillä se on sirkusta helpommin lähestyttävämpi ja merkittävässä roolissa oleva osuus toiminnassa. Kahvilatunnelman takaamiseksi tärkeässä asemassa on Sirkuskahvilan *kahvilakattaus* eli kahvi, tee ja tarjoilut. Vaikka Sirkuskahvilassa ei olisi mahdollisuutta suurempaan ruokatarjoiluun, kahvitarjoilulla on merkittävä rooli yhteisöllisyyden ja tunnelman luomisessa.

Kahvilakattausta kuvastamaan valitsin sinertävän kahvikupin (Pettycon, 2016), minkä muokkasin sopimaan paremmin visuaalisen toimintamallin kokonaisuuteen (Kuva 10.).

Kuva 10. Kahvilakattaus

Sirkuskattaus

Sirkuskattaus voi koostua erilaisista sirkusvälineistä, kirjallisuudesta, videoista, kuvista ja tarinoista. Sirkuskattaus on hyvä suunnitella ja pakata ajoissa unohdusten välttämiseksi. *Mahdollisia vieraita* on tärkeää kontaktoida riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta markkinoinnille jää aikaa. Sirkusvälineiden kunnosta on pidettävä huolta ja välineet on oltava merkitty, etteivät ne sekoitu esimerkiksi kahvilavieraiden mahdollisiin omiin välineisiin.

Ohjaajat mahdollistavat sirkuskahvilan toiminnan. *Sirkusohjaajat* vastaavat tilan turvallisuudesta ja järjestyksestä, sirkusvälineiden saatavuudesta, muista paikalle halutuista materiaaleista sekä ilman muita toimijoita myös kahvilan toiminnasta. Sirkusohjaajat toimivat sirkusvälineiden käytössä innoittajina ja asiantuntijoina. He vaikuttavat toiminnallaan Sirkuskahvilan hyvän, turvallisen ja sallivan ilmapiirin ylläpitämiseen ja toteuttamiseen. Sirkuskahvilassa sirkusohjaajan rooli on auktoriteetin sijaan vertainen.

Sirkuskattausta kuvaan visuaalisessa toimintamallissa matkalaukkuna, sillä Sirkus Fokus käyttää toiminnassaan vanhoja matkalaukkuja välineiden kuljetukseen ja somisteena. Löysin kuvapalvelu Pixabaysta kuvan matkalaukusta (Clker-Free-Vector-Images, 2012) ja muokkasin siitä tarpeitani vastaavan (Kuva 11.).

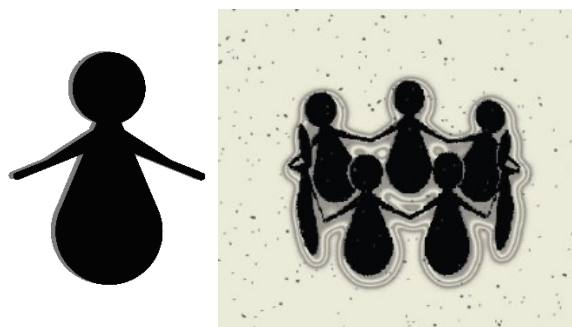
Kuva 11. Sirkuskattaus matkalaukussa

Pohtiessani Sirkuskahvilan yhteisöä keräämäni aineiston ja kokemuksen pohjalta päädyin tekemään kuvauksen:

Sirkuskahvilan yhteisö muovautuu ajan myötä. Sirkuskahvilaan tulevat osallistujat kokevat kahvilan toiminnan itselleen merkitykselliseksi. Yhteisön toisilleen antama tuki ja kannustaminen ovat tärkeässä asemassa. Erityisen tärkeää toiminnan kannalta on, että ohjaajat huolehtivat kahvilan ilmapiirin säilymisestä ja puuttuvat tarvittaessa tilanteisiin. Sirkuskahvila on syrjintävapaa kohtaamispaikka

Yhteisö

Yritin löytää mieluisia ja mahdollisimman neutraaleja hahmoja kuvaamaan yhteisöä ja yhteisöllisyyttä. En löytänyt sopivia kuvia käyttööni, joten piirsin itse kuvankäsittelyohjelmalla yksinkertaistetun sukupuolettoman hahmon, jota käytin muodostaessani yhteisöä kuvaavaa piiriä (Kuva 12.).

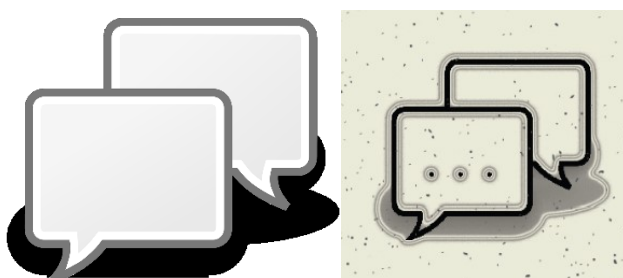
Kuva 12. Yhteisö

Toimintamallissa kuvaan yhteisön muotoutuvan toiminnan edetessä. Lisäksi tuon esille ohjaajien merkityksen ilmapiirin ylläpitämisessä. Yhteisökappaleessa korostan myös Sirkuskahvilan olevan syrjäntävapaa alue.

Palaute ja arviointi

Sirkuskahvilan kulusseihin kuuluvat niin markkinointi, paikan ja yhteistyökuvioiden järjestely, kun kaiken jälkeen tapahtuva *palaute ja arviointi*. Sirkuskahvilan toiminnan kehittämisen ja arvioinnin kannalta kahvilan raportointi on tärkeää. Mitä nopeammin kahvilan jälkeen raportti tehdään, sitä varmempaa tietoa saadaan kerättyä talteen. Jos raportointi venyy, ei kaikkia huomion arvoisia asioita ehkä enää muisteta. Etukäteen on tärkeää miettiä mitä tietoa kahvilasta halutaan kerätä ja onko paikallisesti joitain erityisiä toiveita tai tarpeita. Toiminnan arviointi ja yhteisön kuunteleminen tekevät kahvilasta yhteisölähtöisen.

Palautetta ja arviointia haluan kuvata toimintamallissa puhekuplina, sillä niille ominaista on vuorovaikutus ja keskustelu. Löysin kuvapalvelu Pixabaysta puhekuplat (OpenIcons, 2013) ja muokkasin ne visuaaliseen toimintamalliin sopiviksi.

Kuva 13. Palaute ja arviointi

Toiminnan sykli

Käytän valitsemiani symboleja toimintamallissa kuvatessani Sirkuskahvilan toimintaa syklimäisenä (Kuva 14.). Asettelin kuvat ringiin ja lisäsin keskelle ympyrän sekä nuolet kuvaamaan jatkumoa. Lisäksi käytän valitsemiani symboleja avatessani edellä esittelemieni otsikoiden ja kuvausten avulla mitä syklin vaiheilla tarkoitan.

Kuva 14. Sirkuskahvilan jatkumo

5.3 Osallistujan palvelupolku

Koska toimintaan osallistujalta ei vaadita tiettyä taustaa, ei osallistujasta voida tehdä tiukkaa profilointia. Sen sijaan toimintamalli pyrkii kuvaamaan Sirkuskahvilan osallistujan palvelupolun, johon toiminnan järjestäjät pystyvät toimillaan vaikuttamaan. Tämä kuvaus pyrkii vastaamaan kysymykseen: Mistä yksilön kokemus Sirkuskahvilasta muodostuu?

Yksilö voi kuulla Sirkuskahvilasta hyvin monilla eri tavoin. Sirkus Fokus markkinoi kahvilaa tapahtumissa, internetsivuillaan ja sosiaalisessa mediassa, sekä suoraan yhteistyökumppaneilleen. Lisäksi Tampereen A-Kilta mainostaa Sirkus Fokuksen toimintaa. Kun osallistuja kiinnostuu Sirkuskahvilasta, voidaan olettaa hänen etsivän lisätietoja, mikäli hän ei ole vielä nähnyt tarkkaa infoa tai saanut Sirkuskahvilan julistetta. Se, kuinka helposti etsittävä tieto on saatavissa ja löydettävissä, vaikuttaa kiinnostumisen vaiheen etenemisen Sirkuskahvilaan saapumisen vaiheeseen.

Yksilön saapuessa paikalle hänen kokemukseensa Sirkuskahvilasta voidaan olettaa vaikuttavan se, kuinka helposti hän löytää perille, miten hänet

otetaan vastaan ja millaiseksi hän mieltää Sirkuskahvilan ensivaikutelman. Yksilön viihtymiseen vaikuttavat tilan kontaktipisteet kuten tilan kaiku, järjestys ja koristeet. Lisäksi ohjaajien toiminta ja toiminnan vastaaminen mahdollisiin ennakkokäsityksiin vaikuttavat yksilön kokemukseen. Sirkus Fokuksen toiminnassa kohtaamisella on suuri merkitys ja siksi on hyvä huomioida ettei Sirkuskahvilasta lähteminen tapahdu huomaamattomasti vaan lähtijän huomioiden. Sirkuskahvilasta poistumisen jälkeen yksilö muodostaa kokonaismielikuvan Sirkuskahvilasta ja käsityksen toiminnan soveltuvuudesta itselleen. Muodostettu käsitys vaikuttaa siihen, osallistuuko yksilö Sirkuskahvilaan uudelleen. Uudelleen Sirkuskahvilaan tulevista yksilöistä muodostuu Sirkuskahvilan yhteisö yhdessä ensikertaa osallistuvien ja Sirkuskahvilan järjestäjien kanssa.

Selkiyttäkseen osallistujan palvelupolun yksittäisiin osioihin päädyin seuraaviin vaiheisiin:

1. Kuulee > 2. Kiinnostuu > 3. Saapuu paikalle >
4. On paikalla > 5. Lähtee paikalta > 6. Luo mielikuvan > 7. Tekee valinnan, tuleeko uudelleen.

Mikäli yksilö päättää tulla Sirkuskahvilaan uudelleen jatkuu hänen polkuns edelleen spiraalin omaisesti käyden uudelleen läpi vaiheet: 3. > 4. > 5. > 6. > 7. > 3. > 4. > jne...

Visuaalisessa toimintamallissa kuvaan yksilön polkua piirtämälläni spiraalilla jonka keskiössä on Sirkus Fokuksen logon värikäs osio (Kuva 15).

Kuva 15. Yksilön polku

6 POHDINTA

Sirkuskahvilan visuaalinen toimintamalli pyrkii esittelemään mikä on Sirkuskahvila, mistä se ja yksilön kokemus muodostuvat ja mitä Sirkuskahvilan kulisseissa tapahtuu. Mielestäni produkti vastaa esitettyihin kysymyksiin riittävän yleisellä tasolla ja niin, että sitä voidaan hyödyntää erilaisissa toimintaympäristöissä. Lisäksi puolivalmis juliste mahdollistaa syksyn 2019 toiminnan markkinoinnin aloittamisen ajoissa. Produkti on ulkoiselta asultaan mielestäni selkeä ja ymmärrettävä, sekä edelleen kehitettävissä. Opinnäytetyö palvelee Hämeen ammattikorkeakoulun tavoitetta tuottaa uutta tietoa ja kehittää opiskelijan omaa ammattitaitoa.

Opinnäytetyö on vahvasti työelämälähtöinen. Sirkus Fokus-hankkeesta tai sen toiminnasta ei ole aikaisemmin tehty näin laajaa julkaisua, eikä vastaavaa Sirkuskahvila -toimintaa ole tiedettävästi muualla. Toimintamalli on hyödyllinen työkalu Sirkus Fokuksen ja Tampereen A-Killan toiminnassa. Sirkus Fokuksen hankevastaava Kaisa Kortesoja on osoittanut kiitollisuutta opinnäytetyötä kohtaan ja jo opinnäytetyön laajuinen julkaisu Sirkus Fokus-hankkeen toiminnasta nähdään erittäin merkittävänä. Opinnäytetyön aloittaminen sai aikaan Sirkus Fokuksen kasvavan mielenkiinnon kehittää Sirkuskahvilaa ja jopa pohtimaan onko Sirkuskahvila hankkeen merkittävä ”elämään jäävä” tuotos. Opinnäytetyöprosessi myös innoitti Sirkuskahviloiden jalkauttamista uusille alueille. Lisäksi palvelumuotoilun näkökulma on koettu tarpeelliseksi koko Sirkus Fokuksen toiminnassa ja sitä aiotaankin käyttää tulevaisuudessa entistä enemmän.

Visuaalista toimintamallia tullaan käyttämään toiminnan esittelemisessä yhteistyökumppaneille ja Sirkus Fokus -hankkeen toimintaan tuleville työntekijöille. Toimintamalli otetaan käyttöön heti opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen. Toimintamalli on luotu saatujen kokemusten pohjalta ja kokemusten kasvaessa myös toimintamallin sisältö kehittyy. Yleistetty Sirkuskahvilan toimintamalli edesauttaa toiminnan kehittämistä, kokonaisuuk-sien hahmottamista ja mahdollistaa toimintamallin kehittämisen esille nousevien tarpeiden mukaan.

Osallistujien kanssa käydyt keskustelut osoittivat Sirkuskahvilan olevan mieluinen kohtaamispaikka. Kahvilakeskustelut olivat itselleni merkityksellisiä ja niin hankkeen kuin Sirkuskahvilankin kannalta erittäin tärkeitä. Vastaavia keskusteluja suosittelen pitämään jatkossa myös säännöllisesti. Opinnäytetyön keskusteluissa painotus olisi voinut olla vielä vahvemmin myös siinä, kuinka Sirkuskahvilaan löydetään ja mitkä asiat ovat vaikuttaneet yksilöiden ensikiinnostukseen. Näihin asioihin hankkeen on hyvä kiinnittää huomiota. Etenkin kun Sirkuskahvilatoimintaa siirretään erilaisiin ympäristöihin, nousevat myös paikalle pääsemiseen ja uuden Sirkuskahvilan löytämiseen liittyvät asiat uudelleen esille. Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista ja toiminnan kannalta merkityksellistä tehdä Sirkuskahvilasta

vaikuttavuustutkimus mahdollisuuksien mukaan niin yksilöihin, kuin yhteisöihinkin kohdistuneista vaikutuksista.

Sirkus Fokus -hankkeen moniammatillisesta ohjausryhmästä on toukuussa 2019 noussut Sirkuskahvilasta merkittävää ja kannustavaa keskustelua, esimerkiksi työsähköpostistani luvallisesti poimien aikuissosiaalityöntekijän sanoin: ”Ei odoteta ihmisten aktivoitumista ja vastuullisuutta vaan mennään ihmisiä vastaan -- luodaan oppimiselle suotuisat olosuhteet: välineet, ilmainen osallistuminen, ruoka, tilat + jalkautuminen puistoihin”. Tällaiset huomiot ovat erittäin tärkeitä ja toiminnan kannalta merkittäviä. Sirkus Fokuksen ihmisläheisyys ja kohtaamisen tapa ovat mielestäni myös tulevaisuudessa merkittävässä asemassa mahdollistamassa turvallisia yhteisöjä.

Ohjausryhmään kuuluvan taiteen ja hyvinvoinnin läänintaiteilija Arttu Haapalaisen kokemus Sirkus Fokuksesta ja Sirkuskahvilasta on ollut todella positiivinen ja kannustava. Kiteytetysti Haapalainen on saanut itse kokea sirkustempujen oppimista hyvässä seurassa, sekä kuullut kuinka merkittävää sirkuksesta on tullut hänen kohtaamilleen osallistujille. Hänen tuorein kirjoituksensa on löydettävissä Tampereen ja Pirkanmaan kulttuurielämä seuraavan Suomen suurimman kulttuuritoimituksen osiosta: Parasta juuri nyt (Haapalainen, 2019), hänen nostettuaan Sirkus Fokuksen viiden merkittävän kulttuuriteon joukkoon.

Kehitysideoina nostan esille kahvilan teemojen edelleen kehittämisen. Yhteisötasolla olisi hyvä kerätä toiveita millaisia vierailijoita kaivataan, vai kaivataanko. Lisäksi erilaisten teemojen rohkea kokeilu auttaa ymmärtämään ovatko ne yhteisöissä toivottuja. Sirkuskahvilan siirtyessä toimimaan myös erilaisiin ympäristöihin avautuu toiminnalle varmasti uusien haasteiden myötä myös uusia mahdollisuuksia. Sirkuskahvilan seuranta on hyvä tehdä säännöllisesti mahdollisimman hyvän ja kattavan tiedon keräämiseksi. Rahoittajan toiveet on hyvä huomioida raportointia kehitettäessä, mutta lisäksi miettiä toiminnan siirtyessä mitä toiminnalla mahdollisesti alueellisesti tavoitellaan. Mitä selkeämpiä seurannan kohteita on etukäteen asetettu, sitä alitajuisemmaksi kokemukseni mukaan niiden seuraaminen siirtyy.

Mikäli työskennellään yhteistyötahon kanssa, on hyvä pohtia yhdessä, mitä toiminnalla tavoitellaan paikallisesti ja alueellisella tasolla. Sirkuskahvilan vetovoimatekijöitä on vaikea ennakoida ja uudessa ympäristössä kahvilan kävijät muodostuvat ihmisistä, jotka kokevat Sirkuskahvilan itselleen merkitykselliseksi. Mielestäni toiminnan arvioinnissa on hyvä ottaa huomioon yksilöiden, kehittyneen yhteisön ja järjestäjien tahoilta nousevat ilmiöt. Arvioinnissa ja kehittämisessä on hyvä kysyä palautetta niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimintaan osallistuvilta, sillä oletettavasti suljettu ja anonyymi palaute voi rohkaista sanomaan asioita suoremmin, mutta kuten itse Sirkuskahvilassa havaitsin on yhdessä keskusteleminen kaikkia rikastuttavaa. Toiminnasta on hyvä

tehdä vähintään lyhyt raportointi kaikkien kahvilan järjestäjien kanssa yhdessä, sillä yhdessä erilaisia vaikutuksia on nähty enemmän ja raportointiin saadaan kerättyä monipuolisempia havaintoja.

Mikäli Sirkuskahvilan toiminta jatkuu pitkään ja toimintaan halutaan pysyvyyttä, esitän yhtenä kehitysideana selkeän oppaan luomista. Tässä toimintamallissa pyritään esittelemään Sirkuskahvilan toiminta yleisellä tasolla, mutta oppaassa olisi mahdollisuus paneutua entistä enemmän esimerkiksi ohjaajien rooleihin ja erilaisiin mahdollisiin ryhmäilmiöihin. Lisäksi oppaassa voitaisiin paneutua yhteistyön mahdollisuuksiin ja millaisia toimenpiteitä yhteistyön kehittäminen vaatii.

Ohjaustoiminnan opintoni ovat olleet merkittävässä asemassa tietoni, taitoni ja kykyni kehittymisessä mahdollistamaan tällaisen produktin. Koen saaneeni käyttää ammatillista osaamistani koko opinnäytetyön prosessin aikana. Opinnäytetyöprosessi on ollut itselleni myös todella opettavainen. Prosessin aikana olen oppinut rajaamaan asioita tehokkaammin, keskittymään olennaiseen ja siirtämään tämän taidon osittain myös kirjoittamisen sijaan arkeeni. Lyhyessä ajassa toteutettu opinnäytetyö on laittanut koetukselle stressinsietokykyni, mutta korostanut myös levon merkitystä ja sen välttämättömyyttä.

Sirkuskahvila on merkittävä innovatiivinen toiminnan muoto ja opinnäytetyö edesauttaa toiminnan kehittymistä edelleen. Toiminnan kehittymisen keskiössä on tulevaisuudessa varmasti yhteisö, joka haluaa toimintaa kehittää. ”Ihminen tarvitsee ihmisen ollakseen ihminen ihmiselle” kuten ”Sirkus tarvitsee yhteisön ollakseen sirkus yhteisölle”.

LÄHTEET

Ahonen, T. (2017). *Palvelumuotoilu sotessa - palvelumuotoilun käsikirja sosiaali- ja terveysalan palvelujen kehittämiseen*. 2. painos. Helsinki: Muutoksen voima.

A-Kiltojen liitto ry. (n.d.a). Tietoa > A-kiltatoiminnan arvot. Haettu 28.4.2019 osoitteesta <https://a-kiltojenliitto.fi/tietoa/a-kiltatoiminnan-arvot/>

A-Kiltojen liitto ry. (n.d.b). Aluetoiminta > Länsi-Suomi. Haettu 28.4.2019 osoitteesta <https://a-kiltojenliitto.fi/aluetoiminta/lansi-suomi/>

A-Klinikka. (n.d.). Huumehoidon avopalvelut Tampere. Haettu 1.4.2019 osoitteesta <https://www.a-klinikka.fi/toimipisteet/tampere/huumehoi-don-avopalvelut-tampere>

Clker-Free-Vector-Images. (2012). Pixabay > hakusana: luggage. Kuva la-dattu palvelimelle 28.4.2012. Haettu 1.5.2019 osoitteesta <https://pixa-bay.com/fi/vectors/matkalaukku-tiedot-matkatavarat-43978/>

Haapalainen, A. (2019). Parasta juuri nyt (25.5.). *Kulttuuritoimitus*. 25.5.2019. Haettu 25. toukokuu 2019 osoitteesta <https://kulttuuritoimi-tus.fi/kolumnit-ja-esseet/kolumnit-parasta-juuri-nyt/parasta-juuri-nyt-25-5/>

Hyttinen, H., Kakko, S.-C., Karkkola, P. & Åstrand, R. (2011). *Sosiaalisen sirkuksen hyvien käytäntöjen opas*. Tampere: Tutkivan teatterityön keskus.

Innokylä. (n.d.). Mikä on toimintamalli? Haettu 27.4.2019 osoitteesta <https://www.innokyla.fi/kehittaminen/toimintamalli>

Kahvi- ja paahtimoyhdistys. (n.d.). Kahvin kulutus. Haettu 1.5.2019 osoit-teesta <http://www.kahvi.fi/kahvi-lukuina/tilastot/kahvin-kulutus.html>

Kakko, S.-C. (2011). Sosiaalinen sirkus -hanke 2009-2011. Teoksessa Hytti-nen, H., Kakko, S.-C., Karkkola, P. & Åstrand, R. (2011). *Sosiaalisen sirkuk-sen hyvien käytäntöjen opas*. Tampere: Tutkivan teatterityön keskus. ss. 8—9.

Kakko, S.-C., Karkkola, P., Kekäläinen, K. & Honkanen, N. (2013). Julkaisun taustat. Teoksessa Kinnunen, R., Lidman, J., Kekäläinen, K. & Kakko, S.-C. (2013). *"Siellä on suupielet korvissa" Hyvinvointivaikutuksia sosiaalisesta sirkuksesta*. Tampere: Tutkivan teatterityön keskus, ss. 3—4.

Kinnunen, R., Lidman, J., Kekäläinen, K. & Kakko, S.-C. (2013). *"Siellä on suupielet korvissa" Hyvinvointivaikutuksia sosiaalisesta sirkuksesta*. Tampere: Tutkivan teatterityön keskus

Michelsson, J. (2018). *Vertaisterapiaa manselaiseen malliin - Tampereen A-Kilta 50 vuotta*. Tampere: Tampereen A-Kilta.

Mielenterveystalo. (n.d.). Päihteet. Päihteiden väärinkäytön tunnistaminen. Haettu 28.4.2019 osoitteesta https://www.mielenterveystalo.fi/ai-kuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/mielenterveys_puheeksi/Paiges/paihteet.aspx

Ojaniemi, K. (2006). *Toimintamallien kehittäminen terveyden edistämisen hankkeissa - ymmärrys suunnittelu ja arviointi*. Pro gradu -tutkielma. Terveystieteen laitos. Tampereen yliopisto. Haettu 27.4.2019 osoitteesta <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-16509>

OpenIcons. (2013). Pixabay > hakusana: puhekupla. Ladattu palvelimelle 1.4.2013. Haettu 16.5.2019 osoitteesta <https://pixabay.com/fi/vectors/kommentit-virkaa-puhu-puhua-97860/>

PaliGraficas. (2017). Pixabay > hakusana: house. Ladattu palvelimelle 10.10.2017. Haettu 16.5.2019 osoitteesta <https://pixabay.com/fi/vectors/house-talot-rakentaminen-katot-2836241/>

Pettycon. (2016). Pixabay > hakusana: coffee cup. Ladattu palvelimelle 24.11.2016. Haettu 16.5.2019 osoitteesta <https://pixabay.com/fi/illustrations/cup-kuvake-lasi-symboli-design-1849083/>

Sirkus Fokus. (2018). Vuosikertomus 2018. Tampere: Sirkus Fokus.

Sirkus Fokus. (2019a). Sirkuskahvilan raportit 2019. Sirkus Fokus. Julkaimaton lähde.

Sirkus Fokus. (2019b). Sirkuskahvila. Haettu 16.5.2019 osoitteesta www.sirkusfokus.fi/sirkuskahvila

Sirkus Fokus. (n.d.a). Sirkus Fokus. Haettu 22.5.2019 osoitteesta www.sirkusfokus.fi

Sirkus Fokus. (n.d.b). Sirkus Fokus > Mikä Sirkus Fokus? Haettu 22.5.2019 osoitteesta <http://www.sirkusfokus.fi/keita-me-olemme/>

Sirkus Fokus. (n.d.c). Sirkus Fokus > Yhteistyökumppanit. Haettu 22.5.2019 osoitteesta <http://www.sirkusfokus.fi/yhteistyokumppanit/>

SNSL. (n.d.). Mitä on sosiaalinen sirkus? Suomen Nuorisosirkusliitto. Haettu 1.5.2019 osoitteesta <https://snsl.fi/jasenyhteisoiille/sosiaalinen-sirkus/#.XMnX1-gzblU>

Sorin Sirkus. (n.d.). Sosiaalinen Sirkus. Haettu 3.4.2019 osoitteesta <https://www.sorinsirkus.fi/sosiaalinen-sirkus/>

Tampereen A-Kilta ry. (2018). *Päihitteön ja hyvä elämä*. Tampere: Tampereen A-Kilta.

Tampereen A-Kilta ry. (n.d.a). Tampereen A-Kilta. Haettu 1.5.2019 osoitteesta <https://tampereena-kilta.fi/>

Tampereen A-Kilta ry. (n.d.b). Kuntouttava työtoiminnan ryhmäpalvelu. Haettu 1.4.2019 osoitteesta <https://tampereena-kilta.fi/kuntouttava-tyotoiminta/>

Tampereen A-Kilta ry. (n.d.c). Ryhmät. Haettu 3.4.2019 osoitteesta <https://tampereena-kilta.fi/ryhmat/>

Tampereen A-Kilta ry. (n.d.d). Hunaja-ryhmä. Haettu 3.4.2019 osoitteesta <https://tampereena-kilta.fi/hunaja-ryhma/>

Tampereen A-Kilta ry. (n.d.e). ETNA-työ. Haettu 3.4.2019 osoitteesta <https://tampereena-kilta.fi/etna/>

Theseus. (n.d.). Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt ja julkaisut. Theseus - Selaus asiasanan mukaan. Haettu 1.5.2019 osoitteesta <https://www.theseus.fi/browse>

THL. (2018). Syrjäytyminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 4.4.2018. Haettu 29.4.2019 osoitteesta: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/hyvinvointi-ja-terveyserot/syriaytyminen>

Tuulaniemi, J. (2011). *Palvelumuotoilu*. E-kirja. Hämeenlinna: Talentum Oyj.

Åstrad, R. (2011). Sosiaalinen sirkus Euroopassa. Teoksessa Hyttinen, H., Kakko, S-C., Karkkola, P. & Åstrand, R. (2011). *Sosiaalisen sirkuksen hyvien käytäntöjen opas*. Tampere: Tutkivan teatterityön keskus, ss. 96—98

SIRKUSKAHVILAN JULISTE 2018

SIRKUS FOKUS

18.9, 25.9, 2.10, 16.10, 23.10, 30.10, 13.11, 20.11, 27.11, 11.12, 18.12

KLO
14-16

SIRKUS FOKUKSEN

SIRKUSKAHVILA

Kahvilan tiedot:
WWW.SIRKUSFOKUS.FI
 WWW.FACEBOOK.COM/SIRKUSFOKUS
 INSTAGRAM: @SIRKUSFOKUS #SIRKUSFOKUS

KAHVIA, TEETÄ JA Sirkusta

SIRKUSKAHVILASSA SAA TUTUSTUA Sirkukseen KAHVITTELUUN LOMASSA. SINULLA ON MAHDOLLISUUS KOKEILLA Sirkusvälineitä Yhteisen Oleskelun Lomassa JA Nauttia Hyvästä Seurasta. KAHVILA ON PÄIHTEETÖN KOHTAAMISPAIKKA. KERROILLA VAIHTUVAT TEEMAT Kuten Sirkuksen Historia, TAIKUU, Sirkusvälineiden Teko, MUSHIKI, Sirkuselokuvat SEKÄ MUUT Sirkuksen LAIT

Ohjeet paikalle saapumiseen:
 Kartanonkatu 4 Busseilla Keskustasta 5,50 ja 21 pääsee. Koivistontien pysäkillä pois. Alikulkutunnelin kautta oikealle suuntaat ja tunnelin päästä myös oikealle. 300 metrin päästä Kartano vasemmalla.

SIRKUSKAHVILAN JULISTE KEVÄT 2019

SIRKUSKAHVILA

9.1. - 29.5.2019 KESKIVIikkoisin KLO 13-15
(POISLUKIEŒ 1.5.)

SIRKUS FOKUS

TERVETULOA!

KAHVILA ON PÄIHTEETÖN HYVÄN MIELEN KOHTAAMISPAIKKA.

KAHVILASSA VOIT KOKEILLA SIRKUSVÄLINEITÄ, VIETTÄÄ AIKAA YHDESSÄ JA TUTUSTUA SIRKUS FOKUKSEN SEKÄ TAMPEREEN A-KILLAN TOIMINTAAN.

KARTANONKATU 4, 33820 TAMPERE
KESKUSTASTA BUSSIT 5, 21, 35, 50, KOIVISTONTIEN PYSÄKKI (3005, 3090)

WWW.SIRKUSFOKUS.FI
@SIRKUSFOKUS #SIRKUSFOKUS

KESKUSTELU SIRKUSKAHVILASSA 8.5.2019

1. Mikä sirkuskahvilassa vetoaa? Mikä saa sinut saapumaan Sirkuskahvilaan?
2. Mikä Sirkuskahvilassa on parasta?
3. Mitä toivoisit sirkuskahvilaan? (Vierailijoista, tekemistä, uusia välineitä jne.)
4. Onko Sirkuskahvilassa mielestäsi joitain puutteita, millaisia?
5. Mitä sinulle merkitsee/ Kuinka paljon sinulle merkitsee Sirkuskahvilan ilmaiset tarjoilut?

KESKUSTELU HANKEVASTAAVAN KANSSA 9.5.2019

1. Mitkä ovat ammatilliset taustasi?
2. Mitä on sosiaalinen sirkus?
3. Kuinka kuvailisit Sirkuskahvilaa? Mikä on Sirkuskahvila?
4. Kenelle Sirkuskahvila on?
5. Mikä on sirkuskahvilan ydin?

SIRKUSKAHVILAN TOIMINTAMALLI

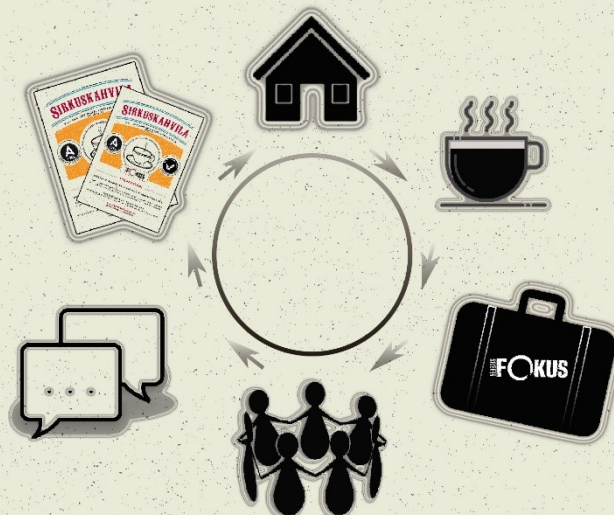
SIRKUSKAHVILA

Sirkuskahvila on kaikille avoin päihtetön ja maksuton yhteisökahvila. Sirkuskahvilan toiminnan ydin muodostuu ihmisistä ja yhteisöstä, joiden mukana kahvilan sisältö ja toiminta muovautuvat.

Sirkuskahvilaan voi tulla kuka vain sirkuksesta, kahvista tai Sirkuskahvilasta kiinnostunut. Sirkuskahvila tarjoaa kahvilakattauksen lisäksi mahdollisuuden tutustua sirkuskattaukseen, opetella uusia taitoja, harjoitella epäonnistumista, kokea vertaisuutta ja ennen kaikkea viettää aikaa yhdessä.

Sirkuskahvila muodostuu syklimäisesti markkinoinnista, tilasta ja yhteistyöstä, kahvilakattauksesta, sirkuskattauksesta, yhteisöstä, sekä toiminnan arvioinnista.

Sirkuskahvila on jatkuvasti muotoutuva ja kehittyvä konsepti.

MARKKINOINTI

Markkinoinnissa on hyvä keskittyä sen selkeyteen, saavutettavuuteen, sekä ajankohtaisuuteen ja ajantasaisuuteen. Markkinointi antaa toiminnasta ensivaikutelman, minkä vuoksi kohtaamisten kautta tapahtuva markkinointi on erittäin tärkeää yhteisöllistä toimintaa luodessa. Markkinoinnissa on hyvä käyttää samankaltaisia elementtejä vaikka toiminnan sijainti vaihtuisi. Sosiaalisessa mediassa käytettävät merkinnät:

#sirkusfokus #sirkuskahvila #sirkussiellämissäihmiset #yhteinensirkus

TILA JA YHTEISTYÖ

Sirkuskahvila muodostuu kahvilatilan fyysisestä järjestelystä. Tilan järjestelyssä on otettava huomioon mahdollisen yhteistyötahon toiveet, resurssit ja tilan turvallisuus. Sirkuskahvilan toiminnan aloittaminen suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä yhteistyötahojen kanssa jakaen kahvilaan vaadittavia resursseja mahdollisuuksien mukaan. Sirkuskahvilan lopuksi tulee kahvilan tila siistiä vastaavaan kuntoon jossa se alunperin oli. Tuotujen tarvikkeiden määrä on hyvä tarkistaa mahdollisten katoamisten vuoksi.

KAHVILAKATTAUS

Kahvilatunnelman takaamiseksi tärkeässä asemassa ovat kahvi, tee ja tarjoilut. Vaikka kahvilassa ei olisi mahdollisuutta suurempaan ruokatarjoiluun, on Sirkuskahvilan kahvitarjoilu merkittävässä osassa yhteisöllisyyden ja tunnelman luomisessa, sekä toimintaan osallistumisen kynnyksen madaltamisessa.

Kahvi on käsitteenä usein helpommin lähestyttävä kuin sirkus.

SIRKUSKATTAUS

Sirkuskatkaus voi koostua erilaisista sirkusvälineistä, kirjallisuudesta, videoista, kuvista ja tarinoista. Sirkuskatkaus on hyvä suunnitella ja pakata ajoissa unohdusten välttämiseksi. Mahdollisia vieraita on tärkeää kontaktoida riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta markkinoinnille jää aikaa. Sirkusvälineiden kunnosta on pidettävä huolta ja välineet on oltava merkitty.

Ohjaajien merkitys kahvilan mahdollistumiselle on merkittävä. Sirkusohjaajat vastaavat tilan turvallisuudesta ja järjestyksestä yhdessä mahdollisen yhteistyötahon kanssa. He vastaavat sirkusvälineiden saatavuudesta, muista paikalle halutuista materiaaleista, sekä ilman muita toimijoita, myös kahvilan toiminnasta. Sirkusohjaajat toimivat sirkusvälineiden osalta innoittajina ja asiantuntijoina. Heidän toimillaan on vaikutus Sirkuskahvilan hyvän, turvallisen ja sallivan ilmapiirin ylläpitämiseen ja luomiseen. Sirkuskahvilassa sirkusohjaajan rooli on auktoriteetin sijaan olla osa yhteisöä ja toimia samalla tasolla osallistujan kanssa. Toiminnan aikana ohjaajat ovat tietoisia toisistaan ja yhteisön saavutettavissa.

YHTEISÖ

Sirkuskahvilan yhteisö muovautuu ajan myötä. Sirkuskahvilaan tulevat osallistujat kokevat kahvilan toiminnan itselleen merkitykselliseksi. Yhteisön toisilleen antama tuki ja kannustaminen ovat tärkeässä asemassa. Erityisen tärkeää toiminnan kannalta on, että ohjaajat huolehtivat kahvilan ilmapiirin säilymisestä ja puuttuvat tarvittaessa tilanteisiin. Sirkuskahvila on syrjintävapaa kohtaamispaikka.

PALAUTE JA ARVIOINTI

Sirkuskahvilan toiminnan kehittämisen ja arvioinnin kannalta kahvilan toiminnan raportointi on erittäin tärkeää. Raportoinnissa on hyvä kiinnittää huomiota mitä tietoa toiminnasta halutaan kerätä. Mitä nopeammin kahvilan jälkeen raportti tehdään, sitä varmempaa tietoa saadaan kerättyä talteen. Jos raportointi venyy, ei kaikkia huomion arvoisia asioita enää muisteta. Säännöllinen toiminnan arviointi ja yhteisöltä palautteen kerääminen ja sen kuuleminen tekevät kahvilasta yhteisölähtöisen.

TOIMINTAAN OSALLISTUMINEN

Toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista ja taustoista rippumatonta. Näin ollen osallistujasta ei voida tehdä tiukkaa profilointia. Sen sijaan toimintamalli pyrkii kuvaamaan Sirkuskahvilan osallistujan palvelupolun, johon toiminnan järjestäjät pystyvät toimillaan vaikuttamaan.

Osallistujan polku muodostuu spiraalinomaisesti toiminnasta kuulemisesta, kiinnostumisesta, paikalle saapumisesta, paikalla olemisesta, lähtemisestä, mielipiteen ja -kuvan luomisesta, sekä valinnan tekemisestä osallistuuko toimintaan uudelleen vai ei. Uudelleen toimintaan osallistuvat muodostavat spiraalin keskiön, yhteisön.

Yksilö voi kuulla Sirkuskahvilasta monella eri tavalla. Kun osallistuja kuulee Sirkuskahvilasta ja kiinnostuu toiminnasta hän oletettavasti etsii tarvitsemaansa tietoa kuten saapumisohteita ja sisällön kuvausta. Näihin panostaminen edesauttaa ja madaltaa osallistumisen kynnystä. Osallistujan paikalle saapumiseen vaikuttavat niin paikan löytäminen kuin tilan saavutettavuus. Mitä helpommaksi saapuminen on voitu markkinoinnissakin muodostaa sitä todennäköisemmin paikalle myös saavutaan.

Paikalla ollessaan osallistuja tekee havaintoja ympäristöstä, toiminnasta ja muista ihmisistä. Ideaalitilanteessa hän osallistuu toimintaan itselleen sopivasti ja tulee kohdatuksi. Sirkuskahvila on kohtaamispaikka, jossa jokaisen osallistujan on tärkeää tulla kohdatuksi yksilönä. Kohtaamisella on suuri merkitys ja siksi on hyvä huomioida ettei Sirkuskahvilasta lähteminenkään tapahdu täysin huomaamattomasti vaan sopivasti lähtijän huomioiden.

Lähdettyään osallistuja muodostaa alitajuisesti tai tietoisesti kokemuksestaan mielipiteen ja mielikuvan, joiden pohjalta hän valitsee saapuuiko Sirkuskahvilaan uudelleen. Mikäli osallistuja kokee toiminnan ja yhteisön itselleen merkitykselliseksi hän todennäköisesti saapuu uudelleen. Toimintaan uudelleen saapuvista ja toimintaan ensikertaa tutustuvista muodostuu Sirkuskahvilan järjestäjien kanssa yhteisö, jonka pohjalta Sirkuskahvilan toiminta kehittyy ja jossa jokainen on keskenään vertainen. Säännöllinen yhteinen kehittäminen ja osallistujien kuleminen tukee toiminnan yhteisölähtöisyyttä.

SIRKUSKAHVILA

TÄHÄN PÄIVÄMÄÄRÄT JA VUOSILUKU

**KAHVILA ON PÄIHTEETÖN JA KAIKILLE AVOIN
HYVÄN MIELEN KOHTAAMISPAIKKA.**

KAHVILASSA VOIT ESIMERKIKSI KOKEILLA SIRKUSVÄLINEITÄ JA VIETTÄÄ AIKAA YHDESSÄ.
KAIKKI KAHVILASSA TAPAHTUVA TOIMINTA ON VAPAAEHTOISTA.

YKSINKERTAISET SAAPUMISOHJEET JA TARVITTAVAT HUOMIOT

WWW.SIRKUSFOKUS.FI
@SIRKUSFOKUS #SIRKUSFOKUS

SIRKUS **FOKUS**

A
Tampereen
a-kilta

**YHTEISTYÖKUMPPANIN
LOGO**